

תורה אור • الباراشات בראשית • מאמר 10

צאינה וראינה וגו'

اخرجن وانظرن

الصلاة، «عبادة القلب»، هي «فرح قلب» ה', إذ تجمع قوى النفس إلى أعلى كما يعود الدم إلى القلب؛ أما التوراة (תורה)، الملبسة بالوصايا العملية (מצוות)، فهي «عرسه»، لأنها، كالبذرة، تجذب نورا جديدا حقا من جوهر اللامتناهي (אין סוף, Ein Sof)، فوق نظام الخلق بأسره.

إهداء تكريماً لـ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

والد الربيبي، ريب ليفي يتسحاق

LikuteiTorah.com

الباراشا الحاسيدية

/likuteitorah.com/ar/torah-ohr/bereishis/10

الفكرة المحورية

الصلاة، «عبادة القلب»، هي «فرح قلب» ה'، إذ تجمع قوى النفس إلى أعلى كما يعود الدم إلى القلب؛ أما التوراة (תורה)، الملبّسة بالوصايا العملية (מצוות)، فهي «عرسه»، لأنها، كالبذرة، تجذب نورا جديدا حقا من جوهر اللامتناهي (אין סוף, Ein Sof)، فوق نظام الخلق بأسره.

في كل قسم: النص العبري، ثم الترجمة، ثم شرح موجز تحت خط ذهبي. والأرقام الصغيرة في النص العبري هي أرقام الحواشي في النهاية.

خلاصة الامار

تقرأ المشنا (משנה, Mishnah) عبارة «يوم عرسه» على أنها إعطاء التوراة، وعبارة «يوم فرح قلبه» على أنها بناء الهيكل. ويشرح المقالة (מאמר) السبب في ذلك. فالصلاة، التي أُقيمت بدلا من القرابين، هي عبادة القلب، ولذلك فالهيكل هو «فرح قلب» ה'. وجماعة إسرائيل هي «قلب» ה': فكما يدور الدم من القلب إلى الأطراف ثم يعود إليه، تجمع الصلاة - مزامير التسبيح (פסוקי דזמרה, Pesukei deZimra) وقراءة שמע (Shema) - قوى الإنسان كلها إلى أعلى، نحو محبة ה'، بينما تحمل صلاة الوقوف (עמידה, Amidah)، والتوراة والوصايا، قوة الحياة إلى الخارج، فتسري في كل طرف وكل عمل؛ وفوق ذلك، تهبط الملكوت (מלכות, Malchus) ليلا وتصعد هي أيضا ابتداء من منتصف الليل. والخطيئة جرح يسد هذا الدوران؛ أما التوبة (תשובה, teshuvah)، وكذلك التوراة، وقد سبقت كلاهما العالم، فتشفيانه بجذب نور جديد (אור חדש, or chadash) من فوق سلسلة العوالم الهابطة (השתלשלות, hishtalshelus). الصلاة نار القلب، وهي صعود من الأسفل؛ أما التوراة فتنتهي إلى ماء الدماغ، موضع اللذة، الذي يعلو الفرح. وإعطاء التوراة هو «عرس» لأنها، مثل بذرة مادية تحمل جوهر الأب، تجذب التوراة الملبّسة بالأعمال المادية نورا جديدا حقا من جوهر النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof)، فوق خط النور (קו, kav). ومن هنا «تخرج» النفوس إلى هذا العالم، ويأتي النور الجديد بالسلام إذ يوحد الأضداد: «الملك الذي له السلام».

مخطط عام

- السؤال** 1 لماذا يكون إعطاء التوراة «عرسا»، ويكون الهيكل «فرح قلبه»؟ الصلاة، التي تقوم مقام القرابين، هي عبادة القلب. 11
- إسرائيل قلب ה': دوران الحياة** 2 كما يجري الدم من القلب إلى الأطراف ثم يعود، تجمع الصلاة قوى النفس إلى أعلى (مزامير التسبيح وقراءة שמע، المتجذرتان في الفكر الإلهي الأعلى فوق الزمان والمكان)، وتجذب صلاة الوقوف والتوراة والوصايا قوة الحياة إلى الخارج؛ والملكوت في الأعلى تهبط وتصعد على النحو نفسه. 8-21
- المرض والشفاء: الخطيئة والتوبة** 3 تحافظ الأعمال اليومية التي تؤدي من أجل ה' على سلامة دوران الحياة؛ والخطيئة جرح يسده؛ أما التوبة، التي سبقت العالم، فتشفيه بنور جديد، والاعتراف يصلح الجرح. 12-91
- التوراة «عرس»: نور جديد** 4 التوراة أيضا تشفي؛ ومثل البذرة المادية التي تحمل جوهر الأب، تجذب التوراة الملبّسة بالأعمال المادية نورا جديدا حقا من جوهر اللامتناهي، فوق خط النور؛ ويتجلى ذلك في تكرار قرابين الرؤساء. 16-131

تخرج النفوس من جنة عدن (גן עדן, Gan Eden) إلى هذا العالم، حيث وحده يُجذب النور الجديد؛ وهذا النور يوحد الأضداد، إذ تصل الملكوت المتجذرة في التاج (כתר, Keser) بين العوالم، وكل سلام يفيض من ملكوت اللامتناهي.

المفاهيم الأساسية

عبادة القلب عبودة شبلد

الصلاة، التي تقوم مقام قرابين الهيكل؛ وهي «فرح قلب» ה', وصعود محبة النفس إليه.

الاندفاع والعودة رצוא ושוב

صعود قوى النفس نحو ה' (مزامير التسبيح وقراءة שמע)، والعودة التي تجذب الحياة الإلهية إلى أسفل (صلاة الوقوف والتوراة والوصايا)، كجريان الدم إلى القلب ثم خروجه ثانية إلى الأطراف.

الفكر الإلهي الأعلى מחשבה עלאה

مستوى الحكمة (חכמה, Chochmah) والفهم (בינה, Binah)، فوق الكلام والصفات، حيث يندرج الزمان كله في لمحة واحدة؛ وهو مستوى اسم ה' (הוי' / שם הוי', Havayah) في عبارة «הוי' إلهنا»، ومستوى النور المحيط بجميع العوالم (סובב כל עלמין, sovev kol almin).

التوبة תשובה

الرجوع إلى ה' «بكل قوتك»؛ وقد سبقت العالم، ولذلك تجذب نورا جديدا من فوق الخلق، فتشفي جروح النفس.

نور جديد אור חדש

نور يُجذب من جوهر النور اللانهائي، فوق الحيز المخلّى وخط النور الذي تتسلسل عبره العوالم؛ ويُجذب بواسطة التوراة الملبّسة بالأعمال المادية.

الملك الذي له السلام מלך שהשלום שלו

ה' بوصفه ملكوت اللامتناهي، مصدر السلام الذي يوحد الأضداد، مثل المعطي والمتلقي، والنار والماء، وعالم الانبثاق (אצילות, Atzilus) وعالم الخلق (בריאה, Beriah).

القسم 1 • 11

السؤال

1 (שה"ש [שיר השירים] ג) צאינה וראינה^{1,2} וגו'. ביום חתונתו זה³ מתן תורה וביום שמחת לבו זה בנין בהמ"ק [בית המקדש].

(نشيد الأنشاد 3) «اخرجن وانظرن»، إلخ. «في يوم عرسه» — أي إعطاء التوراة؛ و«في يوم فرح قلبه» — أي بناء الهيكل المقدس.

يفتتح المقال بآية من نشيد الأنشاد تتحدث عن الملك سليمان (שלמה)، الذي تُوجَّ «في يوم عرسه وفي يوم فرح قلبه». وتقرأ المِشنا (משנה, Mishnah) الآية على سبيل الرمز إلى ה' وإسرائيل: فال«عرس» هو إعطاء التوراة عند جبل سيناء، و«فرح قلبه» هو بناء الهيكل المقدس.

להבין למה נמשל מ"ת [מתן תורה] ליום חתונתו⁴ ובנין בהמ"ק [בית המקדש] לשמחת לבו. והענין דתפלה הוא במקום קרבנות⁵

[نحتاج إلى] أن نفهم لماذا شُبِّه إعطاء التوراة بـ«يوم عرسه»، وبناء الهيكل المقدس بـ«فرح قلبه». والأمر هو أن الصلاة تقوم مقام القرايين.

السؤال هو: لماذا شُبِّهت التوراة تحديدًا بالعرس، والهيكل بفرح القلب؟ وتبدأ الإجابة من المبدأ التلمودي القائل إن صلواتنا أُقِرَّت مقام قرايين الهيكل.

והנה תפלה נק' עבודה שבלב כמ"ש בגמ' [בגמרא] ע"פ ולעבדו בכל לבבכם⁶ איזהו עבודה שבלב זו תפלה ולכן בהמ"ק [בית המקדש] שהוא מקום הקרבת הקרבנות נק' שמחת לבו שהרי הקרבנות הם כענין התפלה שנקרא עבודה שבלב

والآن، تُسمَّى الصلاة «خدمة القلب»، كما جاء في الجمارا (גמרא, Gemara) بشأن الآية: «ولخدمته بكل قلوبكم»: «ما خدمة القلب؟ إنها الصلاة». ولذلك يُسمَّى الهيكل المقدس، وهو المكان الذي كانت تُقدَّم فيه القرايين، «فرح قلبه»، لأن القرايين شبيهة بالصلاة التي تُسمَّى خدمة القلب.

تسمَّى الجمارا الصلاة «خدمة القلب». وبما أن القرايين كانت الصورة الهيكلية للخدمة نفسها، فمن الملائم أن يُسمَّى الهيكل، حيث كانت تُقدَّم، «فرح قلب» ה'.

ולכן גם עכשיו התפלה בכוונה ובפרט בצבור בבהכ"נ [בבית הכנסת] הנקרא מקדש מעט^{7,8} היא בחי' שמחת לבו כביכול.⁹

ולذلك فإن الصلاة حتى في أيامنا، إذا أُذيت بقصد، ولا سيما [الصلاة] مع الجماعة في الكنيس الذي يُسمى «هيكلاً صغيراً»، هي جانب «فرح قلبه»، على حد التعبير.

وينتج من ذلك أن الصلاة من القلب حتى في أيامنا، حين لا يكون الهيكل قائماً — ولا سيما الصلاة الجماعية في الكنيس الذي يسميه الحكماء «هيكلاً صغيراً» — تُدخل على ה'، على حد التعبير، «فرح قلبه».

القسم 2 • 21-8

إسرائيل قلب ה': دوران الحياة

2 והענין דהנה כתיב לבבתי¹⁰ אחותי כלה¹¹ שכנסתי [שכנסת ישראל] נקי לב דהנה עד"מ הלב¹² באדם ששופע החיות לכל האברים

وبيان الأمر: فقد ورد: «لقد أسرتِ قلبي (לבבתי, libavtini)، أختي، [عروسي]» — إذ تُسمى جماعة إسرائيل «القلب». وعلى سبيل المثال، فإن القلب في الإنسان يفيض بقوة الحياة إلى جميع الأعضاء،

لتفسير «فرح قلبه»، يستشهد אדמו"ר הזקן בספר נשיד الأنشاد، على أنه كلام ה' إلى إسرائيل: «لقد أسرتِ قلبي (לבבתי, libavtini)، أختي، عروسي». والفعل לבבתי מביני على كلمة القلب، לב (lev): فمعناه الواضح «لقد استوليت على قلبي»، لكن المقالة (מאמר) تستشف فيه أن جماعة إسرائيل نفسها تُسمى «قلب» ה'. ولفهم ذلك، ينتقل إلى بيان وظيفة القلب في جسم الإنسان.

דכל הדמים הולכים מן הלב ויוצאים לכל האברים דרך הגידים והעורקים עד סיום כל הגוף כמו גם בציפורני הרגל מגיע חיות הדם שהוא הנפש כידוע.

إذ إن الدم كله يخرج من القلب ويسري إلى جميع الأعضاء عبر الأوردة والشرايين، حتى يبلغ أقصى أنحاء الجسد، فتصل قوة الحياة التي في الدم، وهي النفس، حتى إلى أطراف القدمين، كما هو معلوم.

يبعث القلب الحياة إلى كل عضو عبر الأوردة والشرايين، حتى إنها تبلغ أطراف القدمين. وكما تقول الآية: «لأن الدم هو النفس» (التثنية 12:23)، يحمل الدم قوة حياة النفس في أنحاء الجسد.

3 והנה כל הדמים שיצאו מהלב לכל האברים הם חוזרים ושבים ללכת אל הלב והיינו שיש בלב ב' חללים שבחלל אחד בו מתקבצים הדמים העולים מהאברים אל הלב ויוצאים דרך חלל הב'.¹³

والآن، فإن كل الدم الذي خرج من القلب إلى جميع الأعضاء يعود ويرجع إلى القلب. أي إن في القلب حجرتين: تتجمع في إحدى الحجرتين الدماء الصاعدة من الأعضاء إلى القلب، ثم تخرج عبر الحجرة الثانية.

لا يتدفق الدم إلى الخارج فحسب، بل يدور عائداً إلى القلب. وللقلب حجرتان: تجمع إحداهما الدم العائد، ومن الأخرى يُرسل الدم من جديد.

וגם הדם שנתהווה מהמאכלים והמשקים עולה אל הלב ואח"כ יוצא מהלב לכל האברים.

وكذلك فإن الدم المتكوّن من الطعام والشراب يصعد إلى القلب، ثم يخرج من القلب إلى جميع الأعضاء.

يصعد الدم الجديد، المتكوّن من الطعام والشراب، أولاً إلى القلب أيضًا، ثم يخرج منه إلى سائر الجسد.

וה"ז [והרי זה] כדמיון כל הנחלים הולכים אל הים ואח"כ חוזר חלילה ויוצאים המים מהים אל הנהרות

ע"י גידי הארץ כו' ולכן הים איננו מלא ¹⁴ כו'.

وهذا يشبه قول: «كل الأنهار تجري إلى البحر»، ثم تدور الدورة من جديد، وتخرج المياه من البحر إلى الأنهار عبر عروق الأرض، إلخ؛ ولذلك «لا يمتلئ البحر»، إلخ.

يشبه هذا الصورة التي يرسمها كوهيلس (קהלת) للأنهار التي تجري إلى البحر ثم تعود إلى منابعها عبر قنوات تحت الأرض، حتى «لا يمتلئ البحر». وتصف الصورتان دورة متواصلة: صعود إلى مركز، ثم عودة إلى الخارج.

4 והנה כמו"כ [כמו כן] בעבודה שבלב זו תפלה שאז זמן העלאה והתקשרות האהבה של הניצוץ האלקי

בהקב"ה ואתערותא זאת בלב הוא דוקא כמ"ש ואהבת כו' בכל לבבך ¹⁵

والآن، كذلك في خدمة القلب، أي الصلاة، إذ إن ذلك وقت صعود محبة الشرارة الإلهية واتصالها بالقدوس المبارك (קב"ה / קודשא בריך הוא, kudsha brich hu)، وهذه الاستثارة تقع في القلب تحديداً، كما ورد: «وأحب... بكل قلبك».

الصلاة هي «صعود» النفس: أي الوقت الذي ترتقي فيه الشرارة الإلهية الكامنة في الإنسان وترتبط به' محبة. وهذه المحبة تُستشعر في القلب تحديداً، كما تأمر التوراة (Torah, תורה): «وأحب ה' אלקיך (הוי' / שם הוי', Havayah) ... بكل قلبك».

וה"ז [והרי זה] כמו קבוצ הדמים מהאברים אל הלב וזהו שמע ישראל ¹⁶ שמע לי [לשון] אסיפה וקבוצ

לבחי' ע' רבתי הוא כללות השבע מדות.

وهذا يشبه اجتماع الدم من الأعضاء إلى القلب. وهذا [هو معنى] «اسمع (שמע, Shema)، يا إسرائيل»: فكلمة **שמע** تعبير عن الاجتماع والتجمّع، إلى مستوى العين الكبيرة (עין, ayin)، وهي الصفات الوجدانية السبع في مجموعها.

إن جمع قوى الإنسان كلّها في محبة ה' أثناء الصلاة يشبه عودة الدم من الأطراف إلى القلب. فكلمة **שמע** تعني «اسمع»، لكنها قد تعني أيضاً «اجمع» (كما يُجمع الناس)، وتقرأها المقالة (מאמר, maamar) هنا بهذا المعنى. وكُتبت العين في كلمة **שמע** كبيرة في التوراة؛ فالعين تساوي عددًا 70، أي الصفات الوجدانية السبع، تتألف كل واحدة منها من عشرة، وقد اجتمعت معًا.

5 ואהבה זו נמשכת ונולדה ע"י התבוננות בפסוד"ז [בפסוקי דזמרה] ובשמע ישראל. ופי' שמע ישראל ה' אלקינו הוא בחי' יחוד חו"ב [חכמה ובינה] שנקרא בזוהר פ' חיי שרה¹⁷ מחשבה ויובלא.¹⁸

وتنبعث هذه المحبة وتولد من خلال التأمل في آيات التسبيح (פסוד"ז, Pesukei deZimra) وفي «اسمع يا إسرائيل». ومعنى «اسمع يا إسرائيل، ה' هو אלקינו» هو مستوى اتحاد الحكمة (חכמה, Chochmah) والفهم (בינה, Binah)، الذي يُسمّى في זהר (זהר)، في فقرة «حياة سارة (שרה)»، «الفكر» و«اليوبيل».

تولد محبة ה' من التأمل أثناء تلاوة آيات التسبيح (פסוד"ז, Pesukei deZimra)، أي المزامير التي تُتلى قبل صلاة שמע (שמע, Shema)، وأثناء صلاة שמע. وتشير عبارة «ה' هو אלקינו» في صلاة الشماع إلى اتحاد الحكمة (חכמה, Chochmah) والفهم (בינה, Binah)، وهما من الصفات المنبثقة (ספירות, Sefiros) العقلية، اللتين يسمّيهما זהר «الفكر» (חכמה, Chochmah) و«اليوبيل» (בינה, Binah)؛ لارتباطه بالسنة الخمسين، إذ له خمسون بابًا).

20 והענין ע"ד מ"ש בזהר דבמחשבה¹⁹ א' ברא כל העולמות והוא כענין צופה ומביט עד סוף כל הדורות
בסקירה אחת כי מה שנמשך ונתהווה בחי' זמן עבר היה ועתיד זהו מקורו ושרשו ממדות עליונות²¹
والأمر على نحو ما ورد في זהר، من أنه بفكرة واحدة خلق جميع العوالم؛ وهذا يشبه [فكرة أنه] يرى وينظر إلى نهاية جميع الأجيال بنظرة واحدة. فما يُستمدّ ويوجد بوصفه بُعد الزمن — الماضي والحاضر والمستقبل — مصدره وجذره في الصفات الوجدانية العليا (مדות, middos).

يقول זהר إن ה' خلق جميع العوالم بفكرة واحدة، وتحدث صلوات رأس السنة (ראש השנה, Rosh Hashanah) عن نظره إلى نهاية جميع الأجيال؛ وقد جاء في التلمود أن الجميع يُستعرضون «بنظرة واحدة». ولا ينشأ الزمن، بماضيه وحاضره ومستقبله، إلا من الصفات الوجدانية الإلهية.

וכמ"ש אלף שנים בעיניך²² כיום אתמול וששת ימ"ב [ימי בראשית] שרשן מששה מדות הנ"ל ועל ידי שנמשכו המדות בדבור ומתחלקים לחלקים נעשה מכל מדה אלף שנים ומתחלקים עוד לר"ח וימים ושעות וכו'.

كما ورد: «ألف سنة في عينيك كيوم أمس»؛ وأما أيام الخلق الستة، فجذورها في الصفات الست المذكورة أعلاه. ومن خلال استمداد الصفات في الكلام وانقسامها إلى أجزاء، صارت كل صفة ألف سنة، ثم انقسمت أكثر إلى أشهر وأيام وساعات، إلخ.

وهكذا يقول المزمور إن ألف سنة في عيني ه' «كيوم أمس»: فكل واحدة من الصفات الست التي تقوم عليها أيام الخلق الستة تصوير، حين تُعبّر عنها من خلال «الكلام» الإلهي، ألف سنة، ثم تنقسم إلى أشهر وأيام وساعات.

אבל בבחי' המחשבה עלאה שלמעלה מהדבור ואפי' [ואפילו] מהמדות דהיינו קודם שנולדו ונמשכו בחי' מדות שם נכלל הכל בסקירה א'.

أما في مستوى الفكر العلوي، الذي يعلو على الكلام بل وعلى الصفات أيضًا — أي قبل أن تولد الصفات وتُستمدَّ — فكل شيء هناك مشمول في نظرة واحدة.

أما على مستوى «الفكر» الإلهي، الذي يعلو على الكلام بل وعلى الصفات أيضًا، فلا وجود للزمن؛ إذ يكون كل شيء محتوى معًا في نظرة واحدة.

6 וזהו פי' הוי"ה אלקינו שהוא בחי' מחשבה כנ"ל. וישראל עלה במחשבה^{23,24} לכן נאמר הוי"ה אלקינו. וכמו שהוא בבחי' זמן כך הוא בבחי' עולם ונפש כי עולם שנה נפש²⁵ הם.

وهذا هو معنى قولنا: «اسم ה' (הוי' / שם הוי', Havayah) هو ה' لنا»: فهو مستوى الفكر، كما ذكر أعلاه. وقد وردت إسرائيل في الفكر؛ لذلك قيل: «הוי' هو ה' لنا». وكما هو الأمر في بُعد الزمن، فكذلك هو في بُعد العالم [الحيز] والنفوس، إذ إنها ثلاثة: «العالم، والسنة، والنفوس».

إن قولنا «הוי' هو ה' لنا» يشير، لذلك، إلى مستوى الفكر — ويقول المدرش (مדרش، Midrash) إن إسرائيل «وردت في فكر [ה']» قبل الخلق. ولهذا يُسمى ה' في ذلك المستوى «ה' لنا». وكما هو الأمر في الزمن، فكذلك هو في المكان والنفوس: يصف **سפר יצירה** (**سفر יצירה**) الواقع كله في ثلاثة أبعاد: «العالم» (المكان)، و«السنة» (الزمن)، و«النفوس».

7 וכיון שהוא למעלה מבחי' שנה כך בחי' מחשבה הנ"ל הוא למעלה מבחי' עולם והוא בחי' סוכ"ע. ואי לזאת יומשך ואהבת שיהי' [שיהיה] הוי"ה אלקיך שיהי' [שיהיה] גלוי בחי' סוכ"ע.

ولمّا كان فوق مستوى «السنة»، فكذلك فإنّ مستوى الفكر المذكور أعلاه فوق مستوى «العالم»، وهو مستوى النور المحيط بجميع العوالم (**סובב כל עלמין**, sovev kol almin). وعلى هذا الأساس، يُستجلب الحبّ الوارد في «وأحب»، ليكون ه' لك — أي ليظهر مستوى **סובב כל עלמין**.

الفكر الإلهي، لكونه فوق الزمن، هو أيضًا فوق المكان؛ فهو **סובב כל עלמין**، النور المحيط بجميع العوالم والمتعالي عليها. والغاية من التأمل فيه أثناء تلاوة **שמע** (Shema) هي أن يجعل الحبّ الوارد في «وأحب» هذا المستوى المتعالي «ه' لك» — أي أن يظهر في داخل الإنسان.

וענין פסוד"ז [פסוקי דזמרה] שלפני ק"ש [קריאת שמע] היינו להיות שעד ק"ש [קריאת שמע] הוא בחי' העלאה לבא לבחי' בכל לבבך עד"מ העלאה וקבוץ הדמים מהאברים ללב ע"כ תקנו לומר מזמורים מיוחדים

وأما شأن مقاطع التسبيح التي تسبق قراءة **שמע**، فلائزّ المرحلة حتى قراءة **שמع** هي مرحلة صعود، للوصول إلى مستوى «بكلّ قلبك» — على سبيل التشبيه، كصعود الدم واجتماعه من الأعضاء إلى القلب — لذلك أقرّوا تلاوة مزامير مخصوصة،

مقاطع التسبيح التي تُتلى قبل **שמع** تنتمي إلى مرحلة الصعود التي تبلغ ذروتها في «بكلّ قلبك»، مثل عودة الدم من الأعضاء إلى القلب. ولذلك أقرّ الحكماء تلاوة مزامير مخصوصة لها.

שמזמור זה הוא העלאה מבחי' אברים אלו ומזמור שני העלאה מאברים אחרים וכמ"ש בכהאריז"ל
[בכתבי האריז"ל]²⁶ שמזמורים דהללוי' [דהללויה] הן ע"ס [עשר ספירות] דיצירה. שבמזמור זה הוא מלכות
דיצירה.

بحيث يكون هذا المزمور صعودًا من مستوى هذه الأعضاء، ويكون المزمور الثاني صعودًا من أعضاء أخرى، كما ورد في كتابات الأريزال (האריז"ל)، ז"ל، אֲנִי מְזַמֵּר «הללויה» هي الصفات المنبثقة العشر (ספירות, Sefiros) لعالم التكوين (יצירה, Yetzirah): فهذا المزمور هو الملكوت (מלכות, Malchus) لعالم التكوين.

يرفع كل مزمور «عضوًا» مختلفًا. ويعلم الأريزال أن مزامير «هللويا» تقابل الصفات المنبثقة العشر في عالم التكوين، بدءًا بالملكوت، وهي أدناها، ثم ترتفع من هناك.

8 ובמזמור שני נגד יסוד דיצירה כו' ע"ש. וכ"ז [וכל זה] הוא בחי' רצוא והעלאה ואח"כ שמו"ע [שמונה עשרה] בא"י [ברוך אתה ה'] הוא בחי' שוב והמשכה.

ويوافق المزمور الثاني صفة الأساس (יסוד, Yesod) في عالم التكوين (יצירה, Yetzirah)، إلخ؛ انظر هناك. وكل هذا هو جانب الاندفاع (רצוא, ratzo) والارتقاء؛ ثم تكون صلاة الثماني عشرة (שמונה עשרה, Shemoneh Esreh)، وفيها «مبارك أنت، يا هي»، جانب العودة (שוב, shov) والاستجلاب إلى الأسفل.

يوافق المزمور التالي صفة الأساس في عالم التكوين، وهكذا. وكل هذا هو جانب الاندفاع، أي «الجري» إلى الأعلى. ثم تكون صلاة الوقوف (שמונה עשרה, Shemoneh Esreh)، وفيها البركات «مبارك أنت، يا هي»، جانب العودة: أي استجلاب النور الإلهي من جديد إلى الأسفل؛ ففي حסידות تُفهم كلمة باروخ (ברוך, baruch)، أي «مبارك»، بمعنى «مستجلب إلى الأسفل».

וכן עסק התורה ומצות מעשיות והוא כמו שהדמים נמשכים מן הלב לכל הרמ"ח אברים ושס"ה גידים
כך המצות נק' רמ"ח אברים דמלכא.^{27, 28}

وكذلك الانشغال بالتوراة (תורה) والوصايا العملية (מצות מעשיות): فكما يُستجلب الدم من القلب إلى الأعضاء الـ248 والأوتار الـ365 كلها، هكذا تُسمى الوصايا الأعضاء الـ248 للملك.

تواصل دراسة التوراة والوصايا العملية «العودة»، مثلما يجري الدم من القلب إلى الأعضاء الـ248 والأوتار الـ365؛ بل إن الوصايا الإيجابية الـ248 تُسمى «أعضاء الملك».

ומצוה בלא כוונה²⁹ כגוף בלא נשמה והכוונה הוא התפלה (כמ"ש במ"א ע"פ לא הביט און³⁰ ביעקב)³¹ לכן זהו כמשל התפשטות והמשכת הדם מהלב לכל הרמ"ח אברים.

والوصية (מצוה) التي تؤدي بلا قصد كالجسد بلا روح، والقصد هو الصلاة (كما شُرح في موضع آخر عند تفسير الآية: «لم يرَ إثمًا في يعقوب» (יעקב, Yaakov)); ولذلك يشبه هذا مثال انتشار الدم واستجلابه من القلب إلى الأعضاء الـ248 كلها.

تُشَبَّه مقولة معروفة، وردت في تانيا (תניא, Tanya, الفصل 38)، الوصية التي تؤدي بلا قصد بجسد بلا روح. والقصد الذي يحيي وصايا النهار يأتي من الصلاة، كما يحيي القلب الأعضاء بالدم.

וכך יובן ג"כ למעלה כי גם בחי' המל' הנה בלילה יורדת לבי"ע וה"ז [והרי זה] כמו ירידת הדם מהלב עד צפורני הרגלים וירידתה זו לברר רפ"ח ניצוצים ואח"כ מחצות לילה מתחלת לעלות והוא כמו שהדמים עולים אל הלב

وهكذا يُفهم الأمر أيضاً في العوالم العليا: فمستوى الملكوت (ملכות, Malchus) يهبط هو أيضاً ليلاً إلى عالم الخلق (בריאה, Beriah)، وعالم التكوين (יצירה, Yetzirah)، وعالم الفعل (עשיה, Asiyah)؛ وهذا يشبه هبوط الدم من القلب حتى أطراف أصابع القدمين. ويكون هبوطها هذا لتصفية الشرارات الـ288. ثم تبدأ بالارتقاء من منتصف الليل، وهذا يشبه صعود الدم إلى القلب.

تجري الدورة نفسها في العوالم العليا. فالملكوت، أي «جماعة إسرائيل» الإلهية، تهبط كل ليلة إلى العوالم السفلى، كما يصل الدم إلى أصابع القدمين، لكي تصفّي الشرارات الـ288 من القداسة التي سقطت هناك عند تحطّم الأوعية؛ ومن منتصف الليل تبدأ بالارتقاء من جديد، مثلما يعود الدم إلى القلب.

ועי"ז נמשך מהמות ללב והוא ענין יחוד או"א [אבא ואימא] וזו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] בק"ש [בקריאת שמע] ותפלה כו'.

وبهذا يُستجلب [النور] من الدماغ إلى القلب، وهذا هو اتحاد الأب والأم (אבא ואמא, Abba v'Imma)، واتحاد الوجه المصغر (ז"א / זעיר אנפין, Z'eir Anpin) والجانب الأثوي / صفة الملكوت (נוקבא, Nukva) في قراءة שמע (Shema) والصلاة، إلخ.

يجلب هذا الارتقاء تدفقاً «من الدماغ إلى القلب»: أي اتحادات التشكيلات الإلهية، الأب والأم (الحكمة والفهم) والوجه المصغر والجانب الأثوي (الصفات الوجدانية والملكوت)، التي تتحقق بقراءة שמע (Shema) والصلوات.

וזהו שכנס"י [שכנסת ישראל] נק' לבי לבבתני אחותי כלה (ועמ"ש ע"פ ולבי ער³² כו' דופק כו' וה' פקד³³ כו') ועיין באגה"ק [באגרת הקודש] בסופו סי' ל"א ד"ה נודע בשערים מ"ש בתקונים:³⁴

ولهذا تُسمّى جماعة إسرائيل (כנסת ישראל) «قلبي»: «أُسِرَت قلبي (לבבתני, libavtini), يا أختي, [يا] عروسي» (وانظر ما شُرح عند تفسير الآية «وقلبي يقظ», إلخ, و«يدق», إلخ, و«وَدَكَرَ ה'», إلخ). وانظر في إيغرت هاقודش (אגרת הקודש, Iggeres HaKodesh), في خاتمته, القسم 31, في المقال الذي مطلع «معروف في الأبواب», ما ورد في التيكונים (תקונים, Tikkunim).

ولهذا تُسمّى جماعة إسرائيل «قلب» ה', كما توحى كلمة ليفافتيני (לבבתני, libavtini), المبنية على ليف (לב), أي «قلب»: فهي, مثل القلب, المركز الذي تجري عبره الحياة الإلهية. ويشير الألتز ريبه (אדמו"ר הזקן) إلى مقالته في «أنا نائمة وقلبي يقظ», وإلى إيغرت هاقودش 31, الذي يشرح قول التيكונים إن «الحضور الإلهي (שכינה, Shechinah) مريض في المنفى».

القسم 3 • 91-12

المرض والشفاء: الخطيئة والتوبة

9 והנה אנו רואים באדם שאם סיבוב והילוך רוח החיים מהלב אל האברים ומהאברים אל הלב הוא כהלכתו אזי האדם בריא בתכלי' [בתכלית].

الآن نرى في الإنسان أنه إذا كان دوران روح الحياة وجريانها من القلب إلى الأعضاء ومن الأعضاء إلى القلب على النحو المطلوب، كان الإنسان صحيحًا تمام الصحة.

يتواصل التشبيه: يكون الإنسان صحيحًا حين يجري تيار الحياة من القلب إلى الأعضاء ثم يعود دون عائق.

אך אם יש איזה קלקול באיזהו מקומן כמו איזה אוטם ומכה באיזה אבר המונע ומעכב או ממעט סיבוב והילוך הדם

لكن إذا وقع خلل في موضع ما، كوجود انسداد أو جرح في عضو ما يمنع دوران الدم وجريانه ويعيقه أو يقلله،

يمكن لانسداد أو جرح في أي موضع أن يعيق دوران الدم أو يقلله.

אזי נפסק או מתמעט הקשר הלז המקשר כל האברים אל הלב ואזי נופל האדם למשכב וחולי ה"י [השם ישמרנו] וצריך רפואה.

فعندئذٍ تنقطع هذه الصلة التي تربط جميع الأعضاء بالقلب أو تضعف، وعندئذٍ يلازم الإنسان الفراش بسبب المرض، حفظنا ه', ويحتاج إلى علاج.

عندئذٍ تنقطع الصلة بين الأعضاء والقلب أو تضعف، فيمرض الإنسان ويحتاج إلى علاج.

10 וכך הנמשל בעבודה כי עסק האדם כל היום הוא כמשל המשכת החיות מהלב אל האברים

وهكذا يكون الأمر في النظير، في [الخدمة الإلهية]: فإن انشغال الإنسان طوال النهار يشبه امتداد قوة الحياة (حיות, chayus) من القلب إلى الأعضاء.

في خدمة ה', يمثل نشاط الإنسان على امتداد النهار سرياناً إلى الخارج من «القلب».

דהיינו מהתפלה אל רמ"ח מ"ע [מצות עשה] **רמ"ח אברים וגם לכל מעשה האדם ע"ד וכל מעשיו**^{35, 36}
יהיו לש"ש [לשם שמים].

أي من الصلاة إلى الوصايا الإيجابية الـ 248 (מצוות)، أي الأعضاء الـ 248، وكذلك إلى جميع أعمال الإنسان، على نحو «ولتكن جميع أعمالك لأجل السماء».

تنتقل حياة الصلاة إلى الوصايا الإيجابية الـ 248، أي «الأعضاء»، وإلى جميع الأنشطة المعتادة للمرء، كما تعلمنا **משנה (משנה)**: «ولتكن جميع أعمالك لأجل السماء».

11 ולכן אם העסק בהיתר עד"ז יוכל למחר לחזור ולעלות מהאברים אל הלב להיות ואהבת בכל לבבך

ولذلك، إذا كان اشتغاله بالأمر المباحة على هذا النحو، استطاع في الغد أن يعود فيرتقي من الأعضاء إلى القلب، لكي يتحقق «وتحب... بكل قلبك».

إذا كان المرء يتعامل مع الأمور اليومية المباحة ابتغاء مرضاة ה', ظلت «الدورة» سليمة: ففي صباح اليوم التالي، أثناء الصلاة، يمكن لطاقاته أن تعود فتجتمع في «القلب»، في محبة ה'.

אבל אם נכשל באיזה עון ה"ז [הרי זה] כמו מכה באיזה אבר³⁷ **המונע ומעכב ההעלאה ונפסק הקשר**

ولكن إذا تعثر في خطيئة ما، كان ذلك كجرح في أحد الأعضاء، يمنع الارتقاء ويعوقه، وينقطع الرابط.

أما الخطيئة فهي كالجرح في أحد الأعضاء: إنها تعوق عودة التدفق، وينقطع الرابط بين ذلك الجزء من الإنسان ومحبه ה'.

וזהו חולי הנפש וע"ז אמר מכף רגל ועד ראש³⁸ **אין בו מתום**³⁹ **פצע וחבורה כו'**

وهذا هو مرض النفس، وعن ذلك قيل: «من أخمص القدم إلى الرأس لا موضع سليم فيه: جروح وكدمات...»

هذا هو مرض النفس، الذي يصفه إشعيا بأنه جسد جريح من أخمص القدم إلى الرأس.

ואין תקנה כ"א ע"י תשובה שנקראת רפואה כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] גדולה תשובה⁴⁰ שמביאה רפואה לעולם⁴¹ והיא בחי' בכל מאדך שמבחי' זו נמשך רפואה אם ח"ו [חס ושלום] יש קלקול בבחי' אהבה דבכל לבבך.

ولا علاج إلا بالتوبة (תשובה, teshuvah), التي تسمى شفاء، كما قال حكماؤنا، ז"ל: «عظيمة هي التوبة، إذ تأتي بالشفاء إلى العالم». وهي مستوى «بكل قوتك»، فمن هذا المستوى يأتي الشفاء إذا وقع، لا سمح ה', خلل في مستوى المحبة «بكل قلبك».

العلاج الوحيد هو التوبة، أي الرجوع إلى ה', التي يسميها التلمود شفاء: «عظيمة هي التوبة، إذ تأتي بالشفاء إلى العالم». وترتبط التوبة بقول «بكل قدرتك» (בכל מאדך, me'odecha), أي بالمحبة التي تتجاوز حدود المرء؛ ومن هذا المستوى يأتي الشفاء من التقصير في المحبة المعتادة «بكل قلبك».

כי תשובה קדמה לעולם^{42, 43} פי' שממשיך אור מבחי' שלמעלה מכל החיות דהשתלשלות העולמות והיינו ע"י מאדך בחילא יתיר.

فالتوبة سبقت العالم؛ أي إنها تجذب نورًا من مستوى يعلو كل قوة الحياة في سلسلة العوالم الهابطة (השתלשלות, hishtalshelus) — وهذا يتحقق بواسطة «قوتك»، بقوة أكبر.

يقول المدرش إن التوبة سبقت خلق العالم. ومعنى ذلك أنها تجذب نورًا من مستوى يعلو سلسلة العوالم كلها وقوة الحياة فيها. وهذا ممكن لأن التوبة تصدر عن «قوتك»، بقوة تفوق قوة الخدمة المعتادة.

12 ולכן ביכולת המשכה זו לתקן הפגם והקלקול שבסיבוב והילוך רוח החיות מהלב אל האברים שהוא

בחי' האור וחיות המחי' [המחיה] עולם שנה נפש בחי' מל' מכ"ע [ממלא כל עלמין] שנק' לבי כנ"ל

ولذلك، فإن هذا الاستجلاب قادر على إصلاح الخلل والضرر في دوران روح الحياة وسريانها من القلب إلى الأعضاء؛ وهو مستوى النور وقوة الحياة اللذين يحييان «العالم والسنة والنفس»، مستوى الملكوت (מלכות, Malchus)، النور الذي يملأ العوالم كلها (ממלא כל עלמין, memalei kol almin)، والذي يُسمى «قلبي»، كما ذكر أعلاه.

لأن תשובה تستجلب النور من فوق نظام الخلق، فهي قادرة على إصلاح الانقطاع في «دوران» الحياة الإلهية المعتاد. وهذا الدوران ينتمي إلى מלכות, النور الإلهي الذي يملأ العوالم ويحيي المكان والزمان والنفس كلها («العالم والسنة والنفس»): وهو المستوى الذي يُسمى «قلبي».

וכיון שע"י תשובה נמשך בחי' ממעמקי' [ממעמקים] מגלה עמוקות⁴⁴ מה שהוא נמשך אור חדש ומחודש ע"כ חוזר ומחדש החיות כו' (ותקון המכה הוא ע"י הוידי דברים⁴⁵ אשמנו בגדנו כו'):

وبما أن مستوى «من الأعماق» يُستجلب بواسطة التوبة (تשובה, teshuvah) – يكشف الأمور العميقة – أي إن نورًا جديدًا ومتجددًا يُستجلب، فإنه يجدد بذلك قوة الحياة من جديد، إلخ. (ويكون إصلاح الجرح من خلال الاعتراف اللفظي: «أذنبنا، وخطأ»، إلخ).

من خلال תשובה يُستجلب مستوى «من الأعماق»؛ إذ يكشف ה' «الأمر العميقة»، فيأتي بنور جديد ومتجدد، وهكذا تستطيع תשובה أن تعيد الحياة إلى الموضع الذي انقطعت فيه. ويصلح هذا الجرح بعينه من خلال الاعتراف اللفظي بالذنوب («أذنبنا، وخطأ...»).

القسم 4 • 13-16

التوراة «عرس»: نور جديد

13 והנה התורה נק' ג"כ רפואה⁴⁶ לנפש כמ"ש ולכל בשרו מרפא⁴⁷ והיינו ג"כ משום דהתורה קדמה לעולם^{48, 49} שבה ועל ידה נמשך ג"כ אור חדש מלמעלה מהשתלשלות

والتوراة (تורה) أيضًا تُسمى شفاءً للنفس، كما هو مكتوب: «وشفاء لكل جسده». وهذا أيضًا لأن التوراة سبقت العالم، وبها ومن خلالها أيضًا يُستمد نور جديد من فوق سلسلة العوالم الهابطة (השתלשלות, hishtalshelus).

التوراة أيضًا تُسمى شفاءً، كما ورد في سفر الأمثال عن كلماتها: «وشفاء لكل جسده». والسبب مشابه: يقول المدرش إن التوراة سبقت العالم، ولذلك يُستمد من خلالها أيضًا نور جديد من فوق نظام الخلق.

וזהו ביום חתונתו זו מ"ת [מתן תורה] פי' כי התפלה נק' עבודה שבלב והוא ענין שמחת לבו

وهذا هو [المعنى المقصود من] «في يوم عرسه — هذا هو إعطاء التوراة». والتفسير: تُسمى الصلاة خدمة القلب، وهذا هو معنى «فرح قلبه»؛

والآن يعود المقال إلى بدايته: «يوم عرسه» هو إعطاء التوراة. والصلاة، وهي خدمة القلب، هي «فرح قلبه».

ובלב הוא יסוד האש שהוא העלאה מלמטה למעלה אך יסוד המים הוא במוח ובו שורה כח התענוג שבנפש כי מים מגדלים כל מיני תענוג והתענוג הוא למעלה מהשמחה.

وفي القلب عنصر النار، وهو الارتقاء من الأسفل إلى الأعلى؛ أما عنصر الماء ففي الدماغ، وفيه تستقر قوة اللذة في النفس، لأن الماء يُنمي جميع أنواع اللذات؛ واللذة أسمى من الفرح.

يرتبط القلب بعنصر النار، الذي يصعد: ارتقاءً من الأسفل. أما الماء فينتهي إلى الدماغ، موضع لذة النفس، إذ إن الماء يُنمي جميع أنواع اللذات؛ واللذة أعمق من الفرح. وإعطاء التوراة، أي «العرس»، ينتمي إلى هذا المستوى الأعظم.

14 והנה עד"מ הטפה נמשכת מיסוד המים שבמוח ובה מתלבש מעצם השכל והתענוג שבנפש ולכן עי"ז נעשה הולדה חדשה להוליד בדומה לו והיינו דוקא ע"י התלבשותה בטיפה גשמית משא"כ בדבור כו' ⁵⁰

على سبيل المثال، تُستمدّ القطرة من عنصر الماء في الدماغ، وفيها يتلبّس [شيء] من عين جوهر العقل واللذة الكامنين في النفس؛ ولذلك تحدث بواسطتها ولادة جديدة، لينجب المرء مثيلاً له؛ وهذا إنما يكون بتلبّسها في قطرة مادية، بخلاف الكلام، إلخ. هذا تشبيه بالولادة البشرية: فالمنيّ يُستمدّ من «الماء» في الدماغ، ويحمل عين جوهر عقل الأب ولذته؛ ولذلك يستطيع أن يأتي إلى العالم بكائن جديد شبيه به. ولا يتحقق ذلك إلا بتلبّسه في قطرة مادية؛ أما الكلام، وإن كان هو أيضاً يعبر عن الإنسان، فلا يمكنه أن ينجب.

כמו"כ [כמו כן] ע"י התלבשות התורה בעשיי' [בעשייה] גשמיות היום לעשותם ⁵¹ יומשך עי"ז אור חדש ממש מאור א"ס ב"ה ⁵² מלמעלה מההשתלשלות.

وكذلك، من خلال تلبّس التوراة (تורה) بالأعمال المادية – «اليوم للعمل بها» – سيُنزّل بهذا نور جديد حقاً من النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof)، ה', من فوق سلسلة العوالم الهابطة (השתלשלות, hishtalshelus).

وكذلك، حين تتلبّس التوراة بالأعمال المادية («اليوم للعمل بها»، في هذا العالم)، فإنها تستجلب نوراً جديداً حقاً من אור אין סוף, من فوق سلسلة العوالم. ولهذا تُسمّى إعطاء التوراة «عرساً».

15 וז"ש [וזהו שכתוב] אין כל חדש תחת השמש ⁵³ משא"כ עמלא דאורייתא ⁵⁴ שהוא לעילא מן שמשא ממשיך אור חדש כי ס"ר אותיות התורה הן אותיות המחשבה.

وهذا هو معنى القول: «لا جديد تحت الشمس»؛ أما كدّ التوراة (תורה)، وهو فوق الشمس، فيجذب إلى الأسفل نوراً جديداً. فإن حروف التوراة الست مئة ألف هي حروف الفكر.

يقول سفر الجامعة: «لا جديد تحت الشمس». ويعلّق الزوهار (זהר) بأن كدّ التوراة «فوق الشمس»، ولذلك يمكنه أن يأتي بشيء جديد. وحروف التوراة، وعددها تقليدياً ست مئة ألف، تقابل نفوس بني إسرائيل، وهي حروف فكر ה', لا مجرد كلامه.

והרי במחשבה א' צופה ומביט כו' והתורה היא מבחי' מאד עמקו מחשבותיך⁵⁵ עמקו דוקא בחי' עומק המחשבה וכמו גבי תשובה כתיב ממעמקים⁵⁶ והיינו דוקא ע"י התלבשות התורה בגשמיות וכמשל הנ"ל.⁵⁷

והוא זה, بفكرة واحدة يرى وينظر، إلخ. والتوراة من مرتبة «أفكارك عميقة جدًا»؛ «عميقة» تحديدًا، أي مستوى عمق الفكر. وعلى هذا النحو، كُتب بشأن التوبة (תשובה, teshuvah): «من الأعماق». وهذا إنما يكون تحديدًا من خلال تلبّس التوراة بالأُمور المادية، كما في المثل المذكور آنفًا.

الفكر الإلهي هو المرتبة التي يُرى فيها كل شيء بنظرة واحدة، فوق الزمان. والتوراة مصدرها «عمق» فكر ה' («أفكارك عميقة جدًا»); وعلى نحو مماثل، تعبّر التوبة عن ذلك بقولها: «من الأعماق». لكن هذا العمق يُستجلب إلى الأسفل تحديدًا حين تتلبّس التوراة بالمادي، كما في مثل البذرة.

16 ופי' וענין אור חדש הוא כי הנה ידוע דשרש כל ההשתלשלות דאבי"ע [דאצילות בריאה יצירה עשיה] הוא

נמשך מבחי' הקו"ח [הקו וחוט] והוא נמשך ע"י צמצום ומק"פ [ומקום פנוי] מתחלה ונמשך אח"כ רק קו

وتفسير «النور الجديد» ومعناه هو هذا: من المعلوم أن أصل سلسلة العوالم الهابطة (השתלשלות, hishtalshelus) كلها، أي عوالم الانبثاق (אצילות, Atzilus)، والخلق (בריאה, Beriah)، والتكوين (יצירה, Yetzirah)، والفعل (עשיה, Asiyah)، مستمدّ من مستوى أو جانب (בחינה, bechinah) خط النور (קו, kav) والخيط (חוט, chut)؛ وهو يُستمدّ أولاً بواسطة الانكماش (צמצום, tzimtzum) والحيّز الخالي، ثم لا يُستمدّ بعد ذلك إلا קו.

ما معنى «النور الجديد»؟ إن سلسلة العوالم كلها متجذّرة في קו، وهو خط رفيع من النور يُستمدّ إلى الحيّز الخالي الذي خلفه צמצום (الانكماش).

ולכן כל מה שנמשך מבחי' הארת הקו לא נק' אור חדש ממש כו' אך אור הנמשך מעצמות אא"ס [אור אין

סוף] שלמעלה מהחלל והקו נק' אור חדש וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] על ד"ת [דברי תורה] בכ"י

[בכל יום] יהיו בעיניך^{60, 59, 58} כחדשים⁶¹ כו'

ولذلك، فإن كل ما يُستمدّ من استنارة קו لا يُسمّى نورًا جديدًا حقًا، إلخ؛ أما النور المستمدّ من جوهر النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof)، الذي يعلو الحيّز الخالي וקו، فيُسمّى نورًا جديدًا. وكما قال حکמוֹנָא, ז"ל, عن كلمات التوراة: «لتكن كل يوم في عينيك جديدة»، إلخ.

كل ما يأتي من קו ليس جديدًا حقًا، بل هو جزء من النظام القائم. أما «النور الجديد» فيأتي من جوهر النور اللانهائي، فوق كلّ من الحيّز الخالي וקו. وهذا ما يعبر عنه تعليم الحكماء بأن كلمات التوراة ينبغي أن تبدو جديدة في عيني المرء كل يوم.

ולכן נק' חתן חות דרגא מדלג על ההרים⁶² בחי' דילוג מלמעלה מהשתלשלות כו' ולכן בקרבנות הנשיאים הוכפל בתורה בכ"א [בכל אחד / בכל אחת]⁶³

ולذلك يُسمّى [هو] «العريس» (חתן, chasan) — «انزل درجة» (חות דרגא, chus darga) — «يقفز فوق الجبال»، وهو جانب القفز من فوق השתלשלות, إلخ. ولذلك, في قرايين الأمراء, كررت التوراة [ذكر القربان] لكل واحد منهم،

يُقرأ لفظ العريس (חתן) على أنه العبارة الآرامية «انزل درجة» (חות דרגא)؛ ففي الزواج ينزل شيء من الأعلى. وهذا يشبه المحبوب الذي «يقفز فوق الجبال»، أي قفزة من فوق سلسلة المستويات. ولهذا أيضًا تسرد التوراة قربان كل واحد من الأمراء الاثني عشر كاملاً.

ולא אמר וכן הקריב נשיא פלוני אלא משום דאעפ"י [דאף על פי] שצירופי האותיות שבכל קרבן של כל הנשיאים שוין הן ממש מ"מ האור המלוכש בהן הוא בכ"א [בכל אחד / בכל אחת] בחי' אור חדש ממש וכמו שלשים ומאה משקלה⁶⁴ שהם ה' שמות הוי"ה

ולמ תל: «وكذلك قَرَّب الأمير فلان»، بل [إنما ذلك] لأن تراكيب الحروف في قربان كل أمير من الأمراء، على الرغم من تطابقها التام، فإن النور المتلبس بها هو في كل واحد منها مستوى أو جانب من نور جديد حقًا. وكما في قولها: «كان وزنها مئة وثلاثين»، وهي خمسة أسماء لاسم ה' (הוי' / שם הוי', Havayah):

لم تقل التوراة ببساطة: «وكذلك قَرَّب الأمير التالي»، لأنه، مع أن تراكيب الحروف في كل قربان متطابقة، كان النور المتلبس بكل واحد منها جديدًا. ومثال ذلك الطاس الفضي الذي كان وزنه 130 شيكلاً: فهذا يساوي خمسة أمثال 26، وهي القيمة العددية لاسم הוי' / שם הוי'.

הנה בכל קרבן של נשיא נמשך בחי' ה' שמות דהוי"ה חדשים מעצמות המאציל מה שלא נמשך כן בשל נשיא שלפניו כו' ע"ד ממעמקים קראתיך הוי"ה:⁶⁵

ففي قربان كل أمير، استمدّ من جوهر المُفَيِّض مستوى خمسة أسماء جديدة من הוי' / שם הוי', وهو ما لم يُستمدّ على هذا النحو في قربان الأمير الذي سبقه، إلخ؛ على غرار «من الأعماق دعوتك، يا ה'».

استمدّ كل أمير في قربانه خمسة أسماء جديدة من הוי' / שם הוי' من جوهر المُفَيِّض، وهو نور لم يُستمدّ في قربان الأمير السابق. وكأنه يُستمدّ «من الأعماق»: من عمق الجوهر الإلهي.

«אخرجن» ו«الملك الذي له السلام»

17 וזהו צאנה וראנה פי' צאנה ממקום שרשם למעלה בג"ע [בגן עדן] להתלבש בעוה"ז הגשמי כי דוקא היום

לעשותם בעוה"ז אז יומשך ע"י התורה אור חדש ומחודש כו' משא"כ למעלה ברוחניות כנ"ל:

وهذا هو [معنى] «اخرجن وانظرن»: «اخرجن» من موضع أصلها في الأعلى، في جنة عدن (גן עדן, Gan Eden)، لتتلبس بهذا العالم المادي. فعلى وجه التحديد، [من خلال] «اليوم للعمل بها» في هذا العالم، سيُستمدّ حينئذٍ بواسطة التوراة (תורה) نور جديد ومتجدّد، إلخ؛ بخلاف ما هو في الأعلى، في الروحانية، كما ذكر آنفًا.

والآن يُفسّر قول الآية «اخرجن وانظرن»: يُقال للأرواح أن «تخرجن» من مصدرها في جنة عدن، وتهبطن إلى هذا العالم المادي. ففي هذا العالم وحده، ومن خلال العمل بوصايا التوراة، يمكن استمداد النور الجديد؛ وهذا غير ممكن في العوالم الروحانية العليا.

18 במלך שלמה ⁶⁶ במלך שהשלום שלו ⁶⁷ פי' ע"י שנמשך אור חדש מלמעלה מהשתלשלות נעשה בחי'

שלום והתחברות ב' הפכים משפיע ומקבל אש ומים. ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] העוסק בתורה

משים שלום ⁶⁸ בפמשמ"ע [בפמליא של מעלה] ובפמשמ"ט [ובפמליא של מטה].

«على الملك شلومو (שלמה)» — أي على الملك الذي له السلام. ومعنى ذلك: إن إنزال نور جديد من فوق سلسلة العوالم الهابطة (השתלשלות, hishtalshelus) يحقق مرتبة السلام، أي مستوى أو جانب (בחינה, bechinah)، ويصل بين متضادين: المعطي والمتلقي، والنار والماء. ولذلك قال حكماؤنا، ז"ל: «من يشغل بالتوراة (תורה) يصنع السلام في الأسرة السماوية وفي الأسرة الأرضية».

يقول التلمود إن «شلومو» في نشيد الأنشاد يشير إلى ה', «الملك الذي له السلام». فالنور الجديد الآتي من فوق سلسلة العوالم يحقق السلام، إذ يصل بين متضادات مثل المعطي والمتلقي، والنار والماء. ومن هنا قول التلمود إن دراسة التوراة تصنع السلام في العوالم السماوية والأرضية.

כי הנה מלכות דאצי' נעשה עתיק לבריאה ומחבר אצי' עם בריאה אף שאצי' ובריאה הם ב' הפכים

فإن الملكوت (מלכות, Malchus) في عالم الانبثاق (אצילות, Atzilus) يصير «القديم» (עתיק, Atik) لعالم الخلق (בריאה, Beriah)، ويصل عالم الانبثاق بعالم الخلق، مع أن عالم الانبثاق وعالم الخلق متضادان.

ومن أمثلة هذا السلام أن الملكوت، أدنى مستوى في عالم الانبثاق، يصير עתיק («القديم»)، وهو البعد الباطني من التاج (כתר, Keser)، أعلى المستويات، في عالم الخلق؛ وهكذا يصل بين عالمين متضادين: אצילות, المتحد ב' ה', ו בריאה, وهو عالم الوجود المنفصل.

והכח הזה בבחינת מל' דאצי' הוא להיות כי נעוץ סופן בתחלתו⁶⁹ ושרשה מבחי' כתר שהוא בחי' תחתונה שבמאציל ע"כ ביכולתה לחבר אצי' עם ב"ע.

وهذه القدرة في مستوى الملكوت في عالم الانبثاق إنما هي لأن «نهایتهم مغروسة في بدايتهم»، ولأن أصلها من مستوى التاج، وهو المستوى الأدنى في المُفيض؛ ولذلك تستطيع أن تصل بين عالم الانبثاق وعوالم الخلق والتكوين والفعل.

למלכות هذه القدرة لأن نهاية الصفات المنبثقة (ספירות, Sefiros), كما يقول سيفر يتسيرا (ספר יצירה, Sefer Yetzirah), مغروسة في بدايتها: فالمלכות متجדר في التاج، وهو أدنى مستوى في المُفيض نفسه، وفوق كل انقسام.

וכידוע בענין המשל ופחד עמו^{70, 71} ע"כ עושה שלום במרומיו כו'. וזהו מלך שהשלום שלו היינו בחי' מלכות דא"ס⁷² שכל השלומות נמשכים משם:

وكما هو معروف في شأن «السيادة والرهبه عنده»، فإنه لذلك «يصنع السلام في أعاليه»، إلخ. وهذا هو معنى «الملك الذي له السلام»، أي مستوى ملكوت اللامتناهي (אין סוף, Ein Sof), الذي تُستمد منه جميع [أشكال] السلام.

يقول بلد (בלד), في جوابه لأيوب (أيوب): «السيادة والرهبه عنده؛ يصنع السلام في أعاليه». وتقرأ المقالة (מאמר) الآيه بإضافة «لذلك»: فالسلام بين القوى المتضادة يصدر عن سيادة ה'. وهكذا، فإن «الملك الذي له السلام» هو ملكوت اللامتناهي، مصدر كل سلام.

في العمل الروحي

صلّ بنية، لكي تجتمع قواك كلها في محبة ה'؛ ثم احمل قوة الحياة هذه على امتداد النهار إلى دراسة التوراة والوصايا، بل وحتى إلى شؤون الحياة اليومية المباحة التي تؤديها من أجل ה', لكي تستطيع صلاة الغد أن تصعد من جديد. وإذا سدت خطيئة مجرى الحياة، فاشفه بالتوبة «بكل قوتك» وبالاعتراف اللفظي. وقدّر أيضا أداء الوصايا المادية: فبالتوراة الملبّسة بالأعمال في هذا العالم وحده يُجذب نور جديد حقا من جوهر ה'.

أسئلة للنقاش

1. لماذا تُشبّه الصلاة بالهيكل وتُسمى «فرح قلبه»، بينما يُسمى إعطاء التوراة «عرسا»؟
2. كيف يوضح دوران الدم العلاقة بين الصلاة وبقية النهار؟ وماذا يمثل «الجرح»؟
3. لماذا تستطيع التوبة والتوراة أن تشفيا ما لا تستطيع العبادة العادية شفاؤه؟ وما معنى أنهما «سبقنا العالم»؟
4. ما «النور الجديد»، ولماذا لا يمكن جذبه إلا بواسطة التوراة الملبّسة بالأعمال المادية، كما لا يكون التوالد إلا بقطرة مادية؟
5. كيف يجلب النور الجديد «السلام» بين الأضداد، وكيف يوضح ذلك عبارة «الملك سليمان (שלמה) – الملك الذي له السلام»؟

חواש

الفقرة 1

1 צאינה וראינה

نُشرت هناك نسخة تدوينية من هذا الخطاب للميتلر ربيبي (אדמו"ר האמצעי) — وهي صيغة موازية للمقال نفسه.

מلاحظة כיהוט

הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בשה"מ תקס"ז ע"י רי. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. באוה"ת שה"ש כרך ג ע' תתקצו בהתחלת אני לדודי ורשום שם: בדברים אלו התחיל אדמו"ר בדרוש שע"פ צאינה וראינה כו' בפאלאצק. עם הגהות באוה"ת בראשית כרך ו תתרנח, א (מלקו"ת לג"פ מז, ג). בשה"מ תרס"ט ע' קנה: כמ"ש בהביאור דצאינה וראינה דחה"ש בס' תקס"ו ואפשר תקס"ז (והוא דרוש צאו"ר שבתו"א פ' בראשית).

2 צאינה וראינה

يدعو الشاعر بنات صهيون إلى الخروج والنظر إلى الملك سليمان (שלמה)، متوجًا بالتاج الذي وضعته أمه عليه يوم زفافه، يوم فرح قلبه. وتفسر المشناه (משנה) ذلك على أنه يتناول ה' وإسرائيل؛ وتفهم هذه المقالة (מאמר) أيضًا «اخرجن» على أنه خروج النفوس من أصلها في الأعلى إلى هذا العالم (الفقرة 17)، و«سليمان» بمعنى «الملك الذي له السلام» (الفقرة 18).

Song of Songs 3:11 שיר השירים ג:יא

צאנה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath crowned him in the day of his espousals, And in the day of the gladness of his heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة כיהוט

שה"ש ג, יא.

3 ביום חתונתו זה מ"ת

تفسر المشناه في ختام تعנית «يوم زفافه» بأنه إعطاء التوراة، و«يوم فرح قلبه» بأنه بناء الهيكل. ويتساءل الألتز ربه (אדמו"ר הזקן) لماذا شُبه كلٌ منهما بهذا الوجه.

Taanit 26b:6–7 תענית כ"ו ב:ז-ז

וכן הוא אומר: "צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו". "ביום חתנתו" — זה מתן תורה, "וביום שמחת לבו" — זה בנין בית המקדש, שיקנה במהרה בימינו. גם בשלשה פרקים בשנה כהנים נושאים את כפיהם כו'. תעניות ומעמדות מי איבא מוסף? תסור מיתסרא, וקחי קתני: בשלשה פרקים כהנים נושאים את כפיהן כל זמן שמתפללים, ויש מהן ארבעה עשרים ביום — שחרית ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

מلاحظة כיהוט

תענית כו, ב.

4 למה נמשל מ"ת ליום חתונתו

يصوغ تسميح تسيدك السؤال بدقة أكبر: للوهلة الأولى، يبدو هذا تشبيهاً جسدياً جداً لإعطاء التوراة.

מلاحظة כיהוט

"שלכאורה זהו משל גשמי מאד" — אוה"ת בראשית כרך ו תתרנח, א.

5 דתפלה הוא במקום קרבנות

يورد التلمود الرأي القائل إن الصلوات اليومية شُئت لتقابل القرايين اليومية. ويستند الألتز ربه إلى ذلك ليربط بين الهيكل، موضع القرايين، والصلاة.

Berakhot 26b:7 ברכות כ"ו ב:ז

נעקב תמן תפלת ערבית, שנאמר: "ויפגע במקום וילן שם", ואין "פגיעה" אלא תפלה, שנאמר: "ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רגה ותפלה ואל תפגע בי"

Jacob instituted the evening Tefillah ; as it is said, "And he lighted [paga] upon the place, and tarried there all night" (Gen. xxviii. 11) — "alighting" means prayer; as it is said, "Therefore pray not thou for this people, neither lift up cry nor prayer for them, neither make intercession [paga] to Me" (Jer. vii. 16)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

מلاحظة כיהוט

ברכות כו, ב.

6 ולעבדו בכל לבבכם

يقول موسى (משה) لإسرائيل أن يحبوا ה' وأن يخدموه بكل قلوبهم». ويسأل التلمود: أي خدمة تؤدى بالقلب؟ ويجيب: الصلاة.

Deuteronomy 11:13 דברים י"א:יג

והיה אם-שמעו תשמעו אל-מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה אתיה' אלדקדקם ולעבדו בכל-לבבכם ובכל-נפשכם:

And it shall come to pass, if ye shall hearken diligently unto My commandments which I command you this day, to love the L-RD your G-d, and to serve Him with all your heart and with all your soul

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

7 בבכה"נ הנקרא מקדש מעט

في هذه الرسالة، يحتج الألتز ربيبي (אדמו"ר הזקן) على أن أتباعه أبعدوا عن إمامة الصلاة في «هذا الهيكل الصغير» الخاص بهم رجلاً كان يطيل الصلاة، ويكتب أن الصلاة هي الخدمة الأساسية في الجيل السابق لمجيء משיח (Moshiach): وهذا يبين المكانة التي أعطاها للصلاة الجماعية في الكنيس.

מلاحظة כיהוט

ראה קו"א ד"ה הנה לא טובה (קסא, ב).

8 מקדש מעט

يفسر التلمود عبارة «سأكون لهم مقدساً صغيراً» بأنها تشير إلى الكنس وبيوت الدراسة في المنفى. ويطبق الألتز ربه ذلك على الصلاة الجماعية اليوم.

Megillah 29a:7–8 מגילה כ"ט א:ז-ח

"ואהי להם למקדש מעט", אומר רבי יצחק: אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל. ורבי אלעזר אומר: זה בית רבינו שבבבל. דרש רבא, מאי דתניב: "ה' מעון אתה היית לנו", אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות. אומר אבוי: מיריש הוא גריסנא בריאת ומצלינא בבי כנישתא, כיון

الفقرة 3

13 שו"ה מתקבצים — ויוצאים דרך חלל הב'

יֵעָלֵךְ תְּסִיחַ תְּסִיחַ בְּאֵן מִקְסוּד לֹא בִד אֲנִי יִכּוֹן וְעֵאֵינ: יִשַּׁל הַדַּם עִבֵּר אֲחֵדְהָא אֶל־הַלֵּב מִן הַכִּבֵּד וְשִׁאֵר הָאֲגָזָא, וַיֵּצֵא עִבֵּר הַתַּנִּי מִן הַלֵּב אֶל־כָּל הָאֲגָזָא.

מلاحظة كهوت

צ"ל שהכוונה על ב' גידיו שדרך גיד אחד בא הדם ללב מהכבד וכל האברים ודרך גיד השני הולך מהלב לכל האברים — אוה"ת בראשית כרך ו תתרגח, א.

14

יִלְחֹץ כֹּהֵילֵת (קֹהֵלֵת) אֲנִי כָּל־הָאֲנָהָר תִּגְרִי אֶל־הַיָּם, וְעֵם זֶה לֹא יִמְתָּלֵי הַיָּם; וְאֶל־הַמּוֹצֵץ הַזֶּה תִּגְרִי מִנֵּה, תַּעֲוֹד. וַיִּשְׁתַּחֲוֶה הָאֲלֹתִים רִבִּיֵּה (אֲדַמְוִי"ר הַזֶּה) הַזֶּה הַדּוֹרֶה הַטִּבְעִיִּי שׁוֹרָה לְדוֹרֵאן הַדַּם.

Ecclesiastes 1:7 קהלת א':ז

כָּל־הַנְּחָלִים הַלְּכִים אֶל־הַיָּם וְהַיָּם אֵינֶנּוּ מֵלֵא אֶל־מִקּוֹם שֶׁהַנְּחָלִים הַלְּכִים שֵׁם הֵם שְׂבִים לְלֶכֶת:

All the rivers run into the sea, Yet the sea is not full; Unto the place whither the rivers go, Thither they go again

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

الفقرة 4

15 ואהבת כו' בכל לבבך

יֵאֵמֶר מֹשֶׁה (מֹשֶׁה) בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל קֹאֲלָא: «עֲלִיכֶם אֲנִי תַחֲבֵּ אִשְׁמִי ה' (הו'') / שֵׁם הו' (Havayah) אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לֵבְךָ, וּבְכָל־נֶפֶשְׁךָ, וּבְכָל־קוֹחֶךָ». וַיִּשְׁחַר הָאֲלֹתִים רִבִּיֵּה (אֲדַמְוִי"ר הַזֶּה) אֶל־אֲנִי אֲנִי הַמְּחִיָּה הַתִּי תָאֵר בְּהַלְוָה תִּכּוֹן בְּהַלְוָה הַלֵּב; תִּמְיָסֶר לַחֲפָא עֲבָרָה «ה' אֱלֹהֶיךָ» בְּמַעֲנֵי «אֲנִי יִשְׁחַר אִשְׁמִי ה' אֱלֹהֶיךָ» (הַפָּקֶדֶת 7), וְעֲבָרָה «בְּכָל־קוֹחֶךָ» עַל־אֲנִי הַתּוֹבָה (תְּשׁוּבָה, teshuvah) (הַפָּקֶדֶת 11).

Deuteronomy 6:5 דברים ו':ה'

וְאָהַבְתָּ אֶת־ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לֵבְךָ וּבְכָל־נֶפֶשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كهوت

דברים ו, ה.

16 שמע ישראל

«אִשְׁמַע יִשְׂרָאֵל, ה' אֱלֹהֵינוּ, ה' וָאֶחָד»: נִדְאָה מֹשֶׁה אֶל־יִשְׂרָאֵל, וּפְהִי יִכְתֹּב חֶרֶף הָעֵינַי (ע, ayin) בְּכָל־כְּלֶמֶת «אִשְׁמַע» (שִׁמְעָה, Shema) כְּבִירָא תִּפְלִידָא. וְעֵם הַוָּאֵחַ אֲנִי מַעֲנֵי שִׁמְעָה הוּא «אִשְׁמַע»; וַיִּקְרָא הָאֲלֹתִים רִבִּיֵּה אִיחָא בְּמַעֲנֵי «אִשְׁמַע», אִי אִתְּמַע הַשְּׁפָטִים הַשִּׁבְעִים.

Deuteronomy 6:4 דברים ו':ד'

שִׁמְעָה יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

الفقرة 5

17 בזוהר פ' חיי שרה

הַיְחָלָה הַמְּרַגֵּעָה מִן־כִּהּוֹת לְהַזֶּה הַכְּלָמַת (חַשִּׁיטְהָא אֲדָנָה).

מلاحظة كهوت

קכג, א.

דְּשִׁמְעִית לְהָא דְּקָאֵמֶר דָּוִד: "ה' אֶהְיֶה מְעוֹן בֵּיתְךָ", הוּא יִרְסָנָא בְּבִי כְּנִישָׁתָא.

Yet I have been to them as a little sanctuary [in the land into which they will go] (Ezekiel 11:16). R. Yitzchak said: This refers to the synagogue and study houses Elazar says: This refers to the house of our teacher in Babylonia. Rava gave the following exposition: What is the meaning of the verse, "L-rd, You have been our dwelling place" (Psalms 90:1)? This refers to synagogues and study houses. Abaye said: At first I used to study at home and pray in the synagogue, but when I ... heard

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

9 כמ"ש בגמרא

יִסְתַּבֵּט הַתְּלִמּוּד מִן־עֲבָרָה «אֲנִי תַּדְמּוּהוּ בְּכָל־לֵבְכֶם» אֲנִי הֵנָּה חֶמֶד לְלֵב, וְאִנְהָ הַשְּׁלָא. וְלִהֲזָא יִשְׁמֵי הַהִיכָל «פֶּרַח לֵבִי».

Taanit 2a:11 תענית ב' א':י"א

וּמִנְאֵה לָן דְּבִתְמַלְהָ — דְּתַנְיָא: "לְאֶהְיֶה אֶת־ה' אֱלֹהֶיכֶם וְלַעֲבֹדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶּם", אִיזוֹ הוּא עֲבֹדָה שֶׁהִיא בְּלֵב — הוּא אֹמֶר: זֶה תְּמַלְהָ. וְכַתִּיב בְּתַרְיָה: "וְנִתְּנִי מִשְׁרַר אֲרָצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

מلاحظة كهوت

תענית ב, א.

الفقرة 2

10 דהנה כתיב לבבתי . . שכנס"י נקרא לב

יִסְתַּבֵּל הַתְּדוּוּיִן הַמְּוָזִי עַל־תְּסִמִּיָּה גִּמְעָה יִשְׂרָאֵל «הַלֵּב» בַּלְאִיָּה: «אֵיכָל קָלִבִּי».

מلاحظة كهوت

בסנה"מ תקס"ז ע' רי מביא רא"י "דכנס"י נק' לב כמ"ש לך אמר לבי כו'".

11 לבבתי אחותי כלה

יִקְוֹל הַחִיב לַעֲרוּסֵה: «לִקְדֵּ אֲסֵרֵי לֵבִי (לְבַבְתִּי, libavtini), יֵאֵחְתִּי, יֵאֵ עֲרוּסִי, יֵאֵחְדִּי עֵינִיכִי». וְעֵם הַוָּאֵחַ אֲנִי הַכְּלֶמֶת תַּעֲנִי «לִקְדֵּ אֲחֻדֵּי לֵבִי»; וְתִקְרָא הַמַּאֲמָר (מֵאֲמָר, maamar), בּוֹשֶׁפָּה כְּלֶמֶת מִבְּנִיָּה עַל־לֵב (lev), אִי «הַלֵּב», עַל־אֲנִי תַּעֲבִיר עַן־תְּסִמִּיָּה ה' גִּמְעָה יִשְׂרָאֵל לֵבִי.

Song of Songs 4:9 שיר השירים ד':ט'

לְבַבְתִּי אַחֹתִי כְלָה לְבַבְתִּי בְּאַחַת מְעִינֶיךָ בְּאַחַד עֵצֶיךָ מִצְוֹרְנֶיךָ:

Thou hast ravished my heart, my sister, my bride; Thou hast ravished my heart with one of thine eyes, With one bead of thy necklace

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كهوت

ש"ה ד, ט.

12 דהנה עד"מ הלב

יִשְׁחַר אֲדַמְוִי"ר הַזֶּה הֵנָּה תִּקְוֹן Tikkunim אֲנִי «הַחֲצוֹר הָאֱלֹהִי (שְׁכִינָה, Shechinah) מִרִּישׁ בְּהַלְוָה: יִכּוֹן הַגִּשְׁדִּים סְלִימָא חִינִי תִּסְרִי הַחַיָּה הַמְּתַלְּגִיָּה בְּהַלְוָה מִן־הַלֵּב אֶל־כָּל־הָאֲגָזָא תִּמְעוֹד אֵלָיִה, וַיִּמְרַץ חִינִי יוֹקִפְהָא אֲנִסְדָּא; וְהַכָּזָא יִשְׁמֵי הַחֲצוֹר הָאֱלֹהִי «הַלֵּב», וְתִכּוֹן אֲרוּחַ יִשְׂרָאֵל «אֲגָזָא». וְעֵתִיד הַפָּקֶדֶת 9 הֵנָּה זֶה הַמְּקַטַּע תִּקְרִיבָא כְּלֶמֶת.

מلاحظة كهوت

ראה המשל גם באגה"ק סי' לא.

18 מחשבה ויובלא

يتحدث الزوهار (זהר) في باراضات «حياة سارة» عن «الفكر» العلوي و«اليوبيل»، وهما اسمان للحكمة (חכמה, Chochmah) والفهم (בנה, Binah). ويستعين بهما الأثر ربي (אדמו"ר הזקן) لتفسير القول: «اسم ה' (הוי' / שם הוי' Havayah) هو اسم אלקים (אלקים, Elokim) لنا».

Zohar, Chayei Sara 5:23-6:28 ספר הזהר, חיי שרה ה'כ"ג-ו'כ"ח

AND THE LIFE OF SARAH WAS A HUNDRED YEARS AND TWENTY YEARS AND SEVEN YEARS. Each of these periods was marked by its own peculiar degree of virtue. R. Simeon said: "There is an inner significance in the fact that with the other numbers the word for "years" (shana) is in the singular, whereas with the number seven it is in the plural (shan-im). The hundred forms a unit because the Holy One is united with the highest and most mysterious by the secret of the ... hundred benedictions pronounced each

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

19 מ"ש בזהר דבמחשבה א'

يقول الزوهار إن ه' خلق جميع العوالم بفكرة واحدة. ويستدل الأثر ربي بهذا على مستوى الفكر الإلهي الذي يعلو على الزمن.

Zohar II, 20a זח"ב כ, א

מلاحظة כהות

זח"ב כ, א.

20 צופה ומביט עד סוף כל הדורות

يذكر التلمود أن جميع المخلوقات تُستعرض في رأس السنة (ראש השנה, Rosh Hashanah) «بنظرة واحدة»؛ وتضيف صلاة موساف (Musaf) لرأس السنة، في فقرة «الذكريات» (זכרונות, Zichronos). أن ه' ينظر إلى نهاية جميع الأجيال. ويستعين الأثر ربي بهذا لتوضيح الفكر الإلهي الذي لا يخضع للزمن.

Rosh Hashanah 18a ראש השנה י"ח א

מلاحظة כהות

ברכות זכרונות בתפלת ר"ה. ראה ר"ה יח, א.

21 ושרשו ממדות עליונות

تقرأ صياغة تسميح تسيذك: «وجذره من الصفات الست العلوية»، موضحة أن الزمن مستمد من الصفات الوجدانية الست.

מلاحظة כהות

בארה"ת שה"ש ע' תתקט: ושרשו ממששה מדות עליונות.

22 אלף שנים בעיניך

في «صلاة لموسى» (Moshe, משה), يخاطب كاتب المزمور ه' قائلاً إن ألف سنة في نظره كיום مضى؛ أي إن الزمن قصير جداً في حضرته. ويقرأ الأثر ربي الآية على نحو أدق: فكل «يوم» علوي، وهو أحد الصفات الست، يمتد على مدى ألف سنة.

Psalms 90:4 תהילים צ':ד'

כי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ יוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר וְאִשְׁמוּרָה בְּלִילָה:

For a thousand years in Thy sight Are but as yesterday when it is past, And as a watch in the night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة כהות

תהלים צ, ד.

الفقرة 6

23 וישראל עלה במחשבה

الإحالة المرجعية من كيهوت لهذه الكلمات (حاشيتها أدناه).

מلاحظة כהות

ב"ר בתחלתו.

24 וישראל עלה במחשבה

يسرد المدرش (مدرش, Midrash) أمورا سبقت الخلق، ومنها بنو إسرائيل الذين «نهضوا في فكر [ه']». ويستند الأثر ربي (أدמו"ر הזקן) إلى ذلك ليفسر لماذا يُسمى مستوى الفكر «ه' لنا».

Bereshit Rabbah 1:4 בראשית רבה א':ד'

... "ה' קנני ראשית דרכו" כסא הכבוד מנין דכתיב (תהלים צג, ב): "נכון כסאך מאז וגו'". האבות וישראל ובית המקדש ושמנו של משיח, עלו במחשבה להבראות האבות מנין שנאמר (הושע ט, י): "נענבים במדבר וגו'" ישראל מנין שנאמר (תהלים עד, ב): "זכור עדתך קנית קדם" בית המקדש מנין שנאמר (ירמיה יז, יב): "כסא כבוד מרום מראשון וגו'" שמנו של משיח מנין שנאמר (תהלים עב, יז): "יהי שמנו לעולם וגו'" [לפני שמש ינון שמנו] "רבי אהבה ברבי זעירא אמר אף התשובה שנאמר (שם צ, ב) "בטרם הרים יולדו" ואותה השעה (שם,

...

In the beginning, G-d created" – six items preceded the creation of the world; some of them were [actually] created, and some of them G-d contemplated creating, [though He did not actually do so]. The Torah and the Throne of Glory were created. Torah, from where is it derived? As it is stated: "The L-rd made me at the beginning of His way" (Proverbs 8:22). The Throne of Glory, from where is it derived? "Your throne stands firm from earliest time, [You are from eternity]"

... (Psalms 93:2). The patriarchs, Israel

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

25 עולם שנה נפש

يسمى سفر يצירה (ספר יצירה) «العالم والسنة والنفس» الشهود الأماء الثلاثة: الحيز والزمن والإنسان. ويستعين الأثر ربي (أدמו"ר הזקן) بهذا الثلاثي ليوسع الفكرة من الزمن إلى الحيز والنفس.

Sefer Yetzirah 6:1 ספר יצירה ו':א'

שלשה אבות ותולדותיהן ושבעה כוכבים [נ"א כובשין] וצבאותיהן ושנים עשר גבולי אלכסונין וראיה לדבר עדים נאמנין עולם שנה נפש חק שנים עשר [נ"א עשרה] ושבעה ושלשה ופקידן בתלי וגלגל ולב. שלשה אש ומים ורוח אש למעלה ומים למטה ורוח חק מכריע בינתיים וסימן לדבר האש נושא את המים. מ"ם דוממת שי"ן שורקת אל"ף חוק מכריע בינתיים:

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain)

الفقرة 7

26 וכמ"ש בכהאריז"ל

تفيد الملاحظة أن تعليم الأريزال وارد في موضعه من السيدور الخاص به، وأنه أُورد وشرح في «Siddur Im Dach» — وهو يقابل زمائير «هللوا» بالصفات المنبثقة العشر لعالم التكوين.

מلاحظة כהות

סידור האריז"ל במקומו. הובא ונתבאר בסידור עם דא"ח.

הפסוק 8

27 המצות נק' רמ"ח אברים דמלכא

תקטבס הכלמא חנא מן 74a:8 · 30 Tikkunei Zohar; ויערש המقطع אדנא.

Tikkunei Zohar, Tikkun 30 · 74a:8 תקו"ז תיקון ל

ועוד מצוה דא עמודא דאמצעיתא, דאיהו מצוה מספרא דאבא דאיהו רא"ש, ומספרא דאימא דאיהו אש"ר, וקחי צדיק מצוה ועושה מתרוניה, ונגין דא אתמר על תרוניהו אשר קדשנו, אמא קדשנו ואבא צונו, על מאן על שכינתא תמאה, דאיהי פטר כל רחם, פתיחו דרחם, דאיהו רמ"ח פקודין, איהי מצות יהו"ה בכל אבר ואבר דמלקא, איהי מצוה, ועוד אשר קדשנו מספרא דאבא

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

מلاحظة كهوت

ראה תי"ז תי"ל.

28 המצות נק' רמ"ח אברים דמלכא

يتحدث تيكوني زوهار (تيكوني زهر) (Tikkun 30) عن الوصايا (מצוות) الـ 248 بوصفها وصية (מצוה) من اسم ה' (הוי"ו / שם הוי", Havayah) في كل عضو من أعضاء الملك. ويشبه الأثر ربيبي (أدمو"ר הזקן) الوصايا بالأعضاء التي تتلقى الحياة من القلب.

Tikkunei Zohar 74a:8 תקוני זוהר ע"ד א:ח'

ועוד מצוה דא עמודא דאמצעיתא, דאיהו מצוה מספרא דאבא דאיהו רא"ש, ומספרא דאימא דאיהו אש"ר, וקחי צדיק מצוה ועושה מתרוניה, ונגין דא אתמר על תרוניהו אשר קדשנו, אמא קדשנו ואבא צונו, על מאן על שכינתא תמאה, דאיהי פטר כל רחם, פתיחו דרחם, דאיהו רמ"ח פקודין, איהי מצות יהו"ה בכל אבר ואבר דמלקא, איהי מצוה, ועוד אשר קדשנו מספרא דאבא

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

29 ומצוה בלא כוונה

تذكر تانيا (تانيا, Tanya, الفصل 38) القول إن الصلاة أو البركة التي تؤدي بلا قصد كالجسد بلا روح، وتشرح أن القصد هو روح الوصية.

ملاحظة كهوت

ראה תניא פרק לח.

30 ע"פ לא הביט און

يسأل المقطع لماذا كانت الصلاة، وهي خدمة القلب، تشريعاً حاخامياً ولم تُدرج ضمن الوصايا الـ 613، مع أن الحكماء شددوا في مراعاة قصدها أكثر حتى من قراءة שמע. ويجيب بأن البركات الثماني عشرة تقابل الفقرات الثماني عشرة التي يُستجلب عبرها تدفق قوة الحياة، وأن الصلاة هي القصد، والبعيد الباطني للوصايا، الذي يُبقي الوصايا الإيجابية الـ 248 حية كما يُبقي الحبل الشوكي الأعضاء حية.

ملاحظة كهوت

לקו"ת בלק ע, ד.

31 לא הביט און ביעקב

يُرسل بلعام (بلعام) ليلعن إسرائيل، لكنه يباركهم بدلاً من ذلك: «لم يرَ إثمًا في يعقوب (يعקב)». وتشرح مقالة الأثر ربيبي (أدمو"ר הזקן) في هذه

الآية (ليكوني توره (لكوني تורה). بלק) أن الصلاة هي القصد، روح الوصايا.

Numbers 23:21 במדבר כ"ג:כ"א

לא־הִבִּיט אֶון בְּיַעֲקֹב וְלֹא־רָאָה עֵמֶל בְּיִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹקָיו וְתִרְעוּת מֶלֶךְ בּוֹ:

None hath beheld iniquity in Jacob, Neither hath one seen perverseness in Israel; The L-RD his G-d is with him, And the shouting for the King is among them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

32 ולבי ער

تقول العروس: «أنا نائمة، لكن قلبي مستيقظ؛ صوت حبيبي يقرع». وتفسر مقالة الأثر ربيبي (أدمو"ר הזקן) في هذه الآية أنها تتحدث عن المنفى، حين يستمر الصعود والإمداد إلى الأسفل، مع أنهما خفيان.

Song of Songs 5:2 שיר השירים ה:ב'

אֲנִי יִשְׁנֶה וְלִבִּי עֵר קוֹל דּוֹדִי דּוֹפֵק פֶּתַח־לִי אַחֲתִי רַעֲיָתִי יוֹנְתִי תַמְתִּי שְׂרָאשִׁי נִמְלֵא־שֵׁל קְנוּצוֹתִי רְסִיסִי לְלֶלֶה:

I sleep, but my heart waketh; Hark! my beloved knocketh: 'Open to me, my sister, my love, my dove, my undefiled; For my head is filled with dew, My locks with the drops of the 'night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) · JPS 1917 (Public Domain)

33 ע"פ ולבי ער . . וה' פקד

تشرح تلك المقالة، في تفسير «أنا نائمة وقلبي يقظ»، أن رفع النفس الحيوانية (נפש הבהמית, nefesh habahamis) هو تصفية إثر تصفية طوال أيامنا، إذ لا بد من رفع الحضور الإلهي، الذي يهبط بين الأمم لينمحتها الحياة، باستمرار؛ وأن الارتقاء في المنفى «بكل قلبك» والاستجاب إلى الأسفل يظان جاريين وإن كانا مستترين: «وقلبي يقظ».

מلاحظة كهوت

לקו"ת שה"ש לה, ב. ובסה"מ תקס"ב ח"ב ע' שנה.

34

يصف تيكوني زوهار الملكوت (ملكوت, Malchus) بأنها «الوصية»، أي أداء الوصايا، التي تسكن في الأعضاء الـ 248.

Tikkunei Zohar 25b:14 תקוני זוהר כ"ה ב:י"ד

ה' זעירא דמות אדם בה אשתלים יקו"ק והיא (ה') מלכותא קדישא. *איהי מצוה. עשיית פקודין. דאיהי שריא ברמ"ח אברים

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

הפסוק 10

35 וכל מעשיך יהיו לש"ש

تستشهد ملاحظة كهوت بهذا المقطع من زوهار (زهر) بوصفه مصدراً إضافياً للتعليم القائل إن جميع أعمال المرء ينبغي أن تكون من أجل السماء.

Zohar III, 51b זח"ג נא, ב

מلاحظة كهوت

אבות ב, יב. זח"ג נא, ב.

36 וכל מעשיך יהיו לש"ש

يَعْلَمُ الحاخام يوسي (رבי יוסי): «لتكن جميع أعمالك من أجل السماء». ويستند الأثر ربيبي (أدمو"ר הזקן) إلى هذا القول لبيان امتداد حياة الصلاة إلى جميع أنشطة الإنسان.

Pirkei Avot 2:12 משנה אבות ב:י"ב

רבי יוסי אומר, יהי ממון חברך חביב עליך, והתקן עצמך ללמוד תורה, שאינה נרשח לך. וכל מעשיך יהיו לשם שמים:

On Your Way (Public Domain) • The Judaica Press complete Tanach with
Rashi, translated by A. J. Rosenberg (CC-BY)

40 גדולה תשובה

ישרח האלטר רביי הנהא אן התאבין יפפון פוק האברא האמלין: פאלאבר
יסתמון מן מסטוי «הקדאסה», אמה התובה, «בקה אקר» (בהילא יתיר,
bechila yatir), פתסתמ מן «קדאסתי התי תעלו קדאסתם» — והי
הקרה נפשה הורה הנהא פהי «בכל קותק».

Yoma 86b:1-2 יומא פ"ו ב:א"ב

אמר רבי יוחנן: גדולה תשובה שדוהה את לא תעשה שבתורה, שנקאמר:
"לאמר הן ישלח איש את אשתו והלכה מאתו והיתה לאיש אחר הנשוב
אלה עוד הלא חנוף תחנף הארץ והיא ואת זנית רעים רבים ושוב אלי
נאם ה'". אמר רבי יוחנן: גדולה תשובה (שמקרבת) את הגאולה,
שנקאמר: "ובא לציון גואל ולשבי פשע בנקב", מה טעם "ובא לציון
גואל" — משום ד"שבי פשע בנקב".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

מلاحظة كهوت

יומא פו, ב ש"נ. ראה לקו"ת נצבים נא, ג. בסה"מ תקס"ז ע' ריא מאריך
למה תהא התשובה דוקא מביא רפואה לעולם, ולא מצוה אחרת וזולתה,
ע"ש.

41 גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם

يقول الحاخام حَمَا بن حنينا (חמא בר חנינא) إن التوبة (תשובה,
teshuvah) عظيمة، إذ تأتي بالشفاء إلى العالم، مستشهدًا بقوله: «سأشفي
ارتدادهم». ويستدل الألتز ربي بذلك على أن التوبة هي علاج «مرض»
النفس.

Yoma 86a:14-15 יומא פ"ו א:י"ד-ט"ו

אמר רבי חמא (בר) חנינא: גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם,
שנקאמר: "אקרא משוכתם אהבם נדבה". רבי חמא (בר) חנינא רמי,
קתרי: "שובו בנים שוכבים", דמעיקרא שוכבים אתם, וקתרי: "אקרא
משוכתיכם"! לא קשיא: כאן מאהבה, כאן מיראה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

42 כי תשובה קדמה לעולם

تحيل حاشية كهوت، فيما يخص هذه الكلمات، إلى Bereshit Rabbah
1:5.

Bereshit Rabbah 1:5 בראשית רבה א:ה

ملاحظة كهوت

ב"ר א, ה.

43 תשובה קדמה לעולם

يُدرج المدراس (مدرش، Midrash) التوبة ضمن الأشياء التي سبقت خلق
العالم، ويفهم الألتز ربي من ذلك أن التوبة تستمد من مستوى يعلو سلسلة
العوامل الهابطة (השתלשלות, hishtalshelus).

Bereshit Rabbah 1:4 בראשית רבה א:ד

... "כסא כבוד מרום מראשון וגו'" שמו של משיח מניין שנאמר
(תהלים עב, יז): "יהי שמו לעולם וגו'" [לפני שמש יגון שמו] רבי
אהבה ברבי זעירא אמר אף התשובה שנאמר (שם צ, ב) "בטרם הרים
יולדו" ואותה השעה (שם, ג) "תשב אנוש עד דכא וגו'" אבל איני יודע
איזה מהם קודם אם התורה קדמה לכסא הכבוד ואם כסא הכבוד קודם
לתורה א"ר אבא בר כהנא התורה קדמה לכסא הכבוד שנאמר "ה' קנני
ראשית דרכו [קדם מפעלו מאז]" קודם לאותו שכתוב בו "נכון כסאך
מאז". ר' הונא ור' ירמיה בשם רבי ...

Rabbi Yose said: Let the property of your fellow be as pre-
cious unto you as your own; Make yourself fit to study Torah
for it will not be yours by inheritance; And let all your actions
be for [the sake of] the name of heaven

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-
BY)

11 הפורה

37 ה"ז כמו מכה באיזה אבר

יכתב האלטר רביי פהי דלכ המושע כדלכ אן הזנוב תסמי גרוחא וכדמא,
מסתשהא בלאיה נפשה: «מן אחס הצדמ אל ראס»; פכל חטינה תשוה
הנפס ותמנח הקשור (קליפות, kelipos) קוה, והתובה תאטי בשפא, פתרע
הנפס מן גדיד אל הקדאסה.

מلاحظة كهوت

וכ"כ בלקו"ת פ' ראה כה, ג.

38 מכף רגל ועד ראש

يُوَبِّخُ إشعياء (ישעיהו) يهوذا (يهודה)، مصوّرًا الأمة في هيئة جسد لا عافية
فيه من أحص القدم إلى الرأس، بل جروحًا ورضوضًا فحسب. ويُسقط الألتز
ربي (أدمو"ר הזקן) هذه الصورة على النفس المجروحة بالخطيئة.

Isaiah 1:6 ישעיהו א:ו

מפך-רגל ועד-ראש אי-בו מתם פצע וחבורה ומכה טריה לא-זרו ולא
קבשו ולא רככה בשמן:

From the sole of the foot even unto the head There is no
soundness in it; But wounds, and bruises, and festering
sores: They have not been pressed, neither bound up,
Neither mollified with oil

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كهوت

ישע"א, ו. ורש"י פ' "מתום ל' תמימות שלם מאין מכאוב".

39 מתום

يفسر راشي (רש"י) الكلمة بمعنى «العافية»، أي تمام السلامة من الألم، كما
تشير حاشية كهوت.

Rashi on Isaiah 1:6 רש"י על ישעיהו א:ו

מתום. לשון תמימות שלם מאין מכאוב: פצע. מכת חרב: חבורה. ל'
חבלה: ומכה טריה. תירגם יונתן מרססא כתותה ומרוססת: טריה.
דמיציידי"א בלע"ז ובל' גמרא יש טרייה לרישיה מנחם פ' לשון לחות
כלומר לחת ורטובה תמיד נובעת מוישט"א בלע"ז: לא זורו. הנגעים
האלה לא זורו ע"י רופאים אבקת סממני תחבושת לשון יזורה על נוהו
גפרית (איוב י"ח:ט"ו) ומנחם פ' לשון רפואה כמו אין דן דינך למזור
(ירמיהו ל':י"ג) ולא חובשו. לשון רפואה: ולא רוככה בשמן. לא רככה
מכתם בשמן כמשפט שאר מכות ואין נופל כאן לומר לא רוככו בשמן
שאר מרככין ...

soundness An expression of perfection, sound without pain.
i.e., a wound of a sword. contusions Heb פצע. wounds Heb
חבורה, [Some editions read:] Other, מרססא, lacer-
ated and crushed. and lacerated sores demarcejire, in O.F.,
and in the language of the Talmud, we find, "he bumped
his head" (Chullin 45b). Menahem explained it as an (טריה)
expression of moisture, i.e., moist and wet, always oozing
[muyte in O.F.]. they have not been sprinkled These lesions
... were not sprinkled with medicinal

المخلوقات.

Midrash Tehillim 90:4 מדרש תהילים צ"ד:

Bereshit Rabbah 8:2 בראשית רבה ח"ב:

... היום של ששי שואל של חמישי וכו', עד לראשון למי היו שואלין? לא לתורה, שקדמה לברייתו של עולם! דאמר רבי שמעון בן לקיש: שני אלפים שנה קדמה התורה לברייתו של עולם, הדא הוא דכתיב (משלי ח): ואהיה אצלו אמון וגו'. ויומו של הקדוש ברוך הוא אלה שנים, דכתיב: כי אלה שנים בעיניך כיום אתמול. הוי, הזאת ידעת מני עד וגו'. התורה יודעת מה קודם לברייתו של עולם, אבל אתה אין לך עסק לדורש, אלא (איוב כ): מני שים אדם עלי ארץ. ר' אלעזר בשם בן סירא אמר: בגדול ממך אל ...

Rav Hama bar Hanina began: "Have you known this from [oldest times?]" (Job 20:4). Rav Hama bar Hanina said: This is analogous to a city that received its supplies by donkey drivers. They would ask one another: 'What is the price of grain in the province today?' The Friday ones would inquire of the Thursday ones; the Thursday ones of the Wednesday ones; the Wednesday ones of the Tuesday ones; the Tuesday ones of the Monday ones; the Monday ones of the Sunday ... ones. The Sunday one, whom would he

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

Zohar II, 49a זח"ב מט, א

מلاحظة كهوت

מדרש תהלים צ, ד. — ועייג"כ ב"ר פ"ח, ב. תנחומא וישב ד. זח"ב מט, א.

49 דהתורה קדמה לעולם

ירוי המדרש أن التوراة كانت مع ه' قبل خلق العالم بألفي سنة. وتستشهد حاشية كهوت بهذا لإثبات سبق التوراة للعالم.

Midrash Tanchuma, Vayeshev 4:2 מדרש תנחומא, וישב ד'ב:

... ואהיה אצלו אמון ואהיה ששועים יום יום (משלי ח, ל), שני אלפים שנה, וכתיב בה, זאת התורה אדם כי ימות באהל (במדבר יט, יד). אלוילי שהתקנת מות לבריות, היית כותב בה כד. אלא באה לתלות בי את העליה. הוי, נורא עליה על בני אדם.

Adam was created on the sixth day, and He informed him in a roundabout way that He had brought death into the world, as it is said: For in the day that thou eatest thereof, thou shalt surely die (Gen. 2:12). To what may this be compared? It may be compared to a man who wished to divorce his wife. Before he enters his home, he writes out the divorce document and then enters the house with the divorce document in his hand.

... He then seeks a circuitous way to

Midrash Tanchuma -- Torat Emet (Public Domain) • Midrash Tanhuma-Yelammedenu, trans. Samuel A. Berman (CC-BY)

14 الفقرة

50 משא"כ בדיבור כו'

يشرح الأثر ربي هناك أن كلام الحكمة العلوية لا يُنجب، في حين أن «القطرة» المستمدة من وعاء حكمة العلوية لها القدرة على الإنجاب والخلق من العدم؛ وهو التمييز نفسه بين الكلام والقطرة المادية المستمدة هنا.

מلاحظة كهوت

ראה קו"א לתניא ד"ה להבין מ"ש בפע"ח (דף קנז, א) ובליקוט פי' — חיתריק שם.

In the beginning, G-d created" – six items preceded the creation of the world; some of them were [actually] created, and some of them G-d contemplated creating, [though He did not actually do so]. The Torah and the Throne of Glory were created. Torah, from where is it derived? As it is stated: "The L-rd made me at the beginning of His way" (Proverbs 8:22). The Throne of Glory, from where is it derived? "Your throne stands firm from earliest time, [You are from eternity]" ... (Psalms 93:2). The patriarchs, Israel

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

12 الفقرة

44 מגלה עמוקות

يقول أيوب (أيوب)، واصفًا قدرة ه'، إنه «يكشف الأمور العميقة من الظلام». ويقرن الأثر ربي (أدمو"ר הזקן) هذه العبارة بعبارة «من الأعماق»، للدلالة على النور الجديد الذي تكشفه التوبة (תשובה, teshuvah).

Job 12:22 איוב י"ב:כ"ב

מגלה עמוקות מניחשך ויצא לאור צלמות:

He uncovereth deep things out of darkness, And bringeth out to light the shadow of death

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

45 ע"י הוידי דבריה

تشرح الفقرة أن اقتلاع الرغبة لا يكفي من دون الاعتراف اللفظي: فيواسطة الحروف «أذنبنا، وحنًا» تُرفع الحروف الساقطة؛ وبما أن كل ذنب ينشئ مُتْهُمًا له «نفس» (الرغبة) و«جسد» (الفعل أو الكلام)، فإن اقتلاع الإرادة يزيل النفس، والاعتراف اللفظي يمحو الجسد.

מلاحظة كهوت

ראה לקו"א תצא לו, א.

13 الفقرة

46 התורה נק' ג"כ רפואה

يستشهد تسيح تسيدك (הצמח צדק) بهذه الفكرة — وهي أن التوراة أيضًا تُسمى شفاءً — في مقالاته عن بشلח (בשלח).

מلاحظة كهوت

מובא באוה"ת בשלח ע' תקעט.

47 ולכל בשרו מרפא

يقول سليمان (שלמה) لابنه إن كلمات الحكمة هي «حياة للذين يجدونها، وشفاء لكل جسده». ويطبّق الأثر ربي (أدمو"ר הזקן) ذلك على التوراة (תורה).

Proverbs 4:22 משלי ד'כ"ב

כי־חיים הם למצאיהם ולכל־בשרו מרפא:

For they are life unto those that find them, And health to all their flesh

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كهوت

משלי ד, כב.

48 דהתורה קדמה לעולם

يقول ريش لاكيش (ريش לקיש) إن التوراة سبقت خلق العالم بألفي سنة. ويستنتج الأثر ربي من ذلك أن التوراة أيضًا تجذب النور من فوق نظام

51 היום לעשותם

יכול מוסי (משה) לאסרניל אן ימתולו ללוסיא: «לתי אוסיכמ בה היום לתעמלו בה». ויפטר הכמא «היום לתעמלו בה» באנו ישייר אל זה העלם, מוצע העל; ויטשעד אלטר ריבי (אדמו"ר הזקן) בזל על תלבס התורה (תורה) בלעמל המדיה.

Deuteronomy 7:11 דברים ז' י"א

ושמרת אתי המצוה ואת ההקדים ואת המשפטים אשר אנכי מצוך היום לעשותם:

Thou shalt therefore keep the commandment, and the statutes, and the ordinances, which I command thee this day, to do them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52 יומשך עי"ז אור חדש ממש מאור א"ס ב"ה

ישרח ריבי הנה אן «נור הדיד» הו אור אין סוף קל האנכאש, פוק נור חט הנור; ואן המטלח, פי מוצע כתיבה, ישייר תחידי אל הנור הסבקי לזפור הרודה, חטי זמן הנור הסבקי לאנכאש, בל ולי זוהר הנור, והו אלו מן זל.

מלחצה כהוט

דאור חדש הו אורא"ס שלפני הצמצום (שלמעלה מאור הקו). ויתירה מזה מבואר בכ"מ, שגם באורא"ס שלפניה"צ השם "אור חדש" קאי דוקא על האור שקודם עלות הרצון, ולמעלה יותר — על עצם האור (ראה בארוכה ספר הערכים חב"ד כרך ג ערך אור חדש ס"ג ואילך (עי שפח ואילך)) — ד"ה ויאמר לו יהונתן תשמיה — סה"מ מלוקט כרך ו ע' כג.

15 הפורה

53 אין כל חדש תחת השמש

יכול ספר הדיעה (קהלת, Koheles) אנה לא שיידידי תחת השמש. ויזע אלטר ריבי (אדמו"ר הזקן), אקטאד אלזוהר (זוהר), זל פי מקבלת התורה (תורה, Torah), לתי הי «פוק השמש».

Ecclesiastes 1:9 קהלת א' ט'

מה שיהיה הוא שיהיה ומה שיעשה הוא שיעשה ואין פליחדש תחת השמש:

That which hath been is that which shall be, And that which hath been done is that which shall be done; And there is nothing new under the sun

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מלחצה כהוט

קהלת א, ט.

54 עמלא דאורייתא

יורד אלטר ריבי (אדמו"ר הזקן) הנה קול הזוהר (זוהר) פי «מא הפאדה ללנסן מן כל תעבה תחת השמש»: «לא התורה, אין כדה פוק השמש». ויוזח בזל אן מוסר התורה יעלו כתיבה אל מרתבה «השמש», ואן זה המרתבה למ תכשף לא לבני ישראל ענד אטא התורה.

מלחצה כהוט

ראה לקמן ב', ד.

55 מאד עמקו מחשבותיך

«מא אעזמ לעמל, יא הי (אסמ הי' הוי' / שם הוי', Havayah)! מא אעמק אפקארק גדה»: תעביר המרמ ענדשטה פי תרנימה יום הסבת (שבת,

Shabbos). ויטשד אלטר ריבי על קלמה «עמיקה»: פאלתורה מוסרה עמק הפקר אליהי.

Psalms 92:6 תהילים צ"ב:ו

מה גדלו מעשיך ה' מאד עמקו מחשבותיך:

How great are Thy works, O L-RD! Thy thoughts are very deep.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

56 ממעמקים

«מן לעמקי דעונו, יא הי' (הוי' / שם הוי')»: יוסר המרמ אל הי' מן לעמקי הזיק. ותסר המקלה (מאמר, maamar) זל על אנה יתחדש ענד התובה (תשובה, teshuvah), לתי תביל העמק נפסה הזי תבילע התורה.

Psalms 130:1 תהילים ק"ל:א

שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה'

A Song of Ascents. Out of the depths have I called Thee, O L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

57 ע"י התלבשות התורה בגשמיות וכמשל הנ"ל

ופי Shir HaShirim, יעלץ תסימח תסימח (הצמח זקן) על זה הפורה קאלל: «אנרל מא שר ח פי מוצע אחר בשאן «ותקדמו תקדמה חדשה»»; והי מקלה במסובה Shavuot ענד הגדה לתי תאני בה התורה, מוסדה פי מכלה ענד לעמיד.

מלחצה כהוט

באורא"ס שה"ש כרך ג ע' תתקכ מציינ עי"ז: «עמ"ש במ"א ע"ס והקרבנות מנחה חדשה». ראה אורא"ס שבועות כרך ה' ע' איתקע.

16 הפורה

58 יהיו בעיניך

ישרח ראשי (רש"י), נאקל ענד סיפרי (ספרי), עברה «לזי אוסיכמ בה היום»: ינבגי אלא תבדו קלמא התורה (תורה) פי לעניכמ כמרסום קדימ, בל כמרסום קדימ. ויירב אלטר ריבי (אדמו"ר הזקן) זל ב«הנור הדיד» מן התורה.

Rashi on Deuteronomy 6:6 רש"י על דברים ו':ו

והיו הדברים האלה. ומהו האקבה? והיו הדברים האלה, שמתוך כך אתה מביר בהקב"ה ומדבק בדרךיו (ספרי): אשר אנכי מצוך היום. לא יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה שאין אדם סופנה, אלא כחדשה שהכל רצין לקראתה; דיוטגמא — מצות המלך הבאה במקומה (ספרי):

What is the "love" that is here commanded? The next verse — THESE WORDS [WHICH I tells us: והיו הדברים האלה I COMMAND THEE] SHALL BE [UPON THINE HEART] — for thereby thou wilt arrive at a recognition of the Holy One, blessed be He, and wilt cleave to His ways (Sifrei Devarim WHICH I [THESE WORDS] היום אשר אנכי מצוך היום I COMMAND THEE THIS DAY — this day— they should not which no one minds, be in thine eyes as an antiquated ... but as one newly given which everyone

Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain) • Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain)

59 יהיו בעיניך

יעלם סיפרי אן קלמא התורה ינבגי אלא תכונ כמרסום מלכי קדימ יתגלה

and his offering was one silver dish, the weight thereof was a hundred and thirty shekels, one silver basin of seventy shekels, after the shekel of the sanctuary; both of them full of fine flour mingled with oil for a meal-offering

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

65 ממעמקים קראתיך הוי"ה

«מן الأعماق دعوتك, הוי' / שם הוי'». יصف هذا هنا نورًا جديدًا يُستمد من أعماق الجوهر الإلهي.

Psalms 130:1 תהילים ק"ל:א

שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה'

A Song of Ascents. Out of the depths have I called Thee, O L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

الفقرة 18

66 במלך שלמה

يقر الرامام (رمب"ם) أن كل ورود لاسم «شلمو» في Song of Songs مقدس، مثل سائر الألقاب الإلهية، كما تذكر حاشية كيهوت.

Mishneh Torah, Foundations of the Torah 6:9 משנה תורה, הלכות יסודי התורה ו:ט

... כל מלכיה האמור בדניאל חל חוץ מזה (דניאל ב לו) "אנת מלכא מלך מלכיא" והרי הוא כשאר הכנויין:

All the Names mentioned in connection with Abraham, are sacred, even this one, saying: "My L-rd, if now I have found grace" (Gen. 18.3), is sacred. All the names mentioned in connection with Lot are profane, save this one: "Not so my L-rd, I pray Thee, behold if now Your servant has found grace" (Ibid. 118.19). All the Names mentioned in connection with Geboth Benjamin (Judg. 20) are sacred. All the names mentioned in connection with Micha (Ibid. 17) are profane. ... All the Names mentioned in connection with Naboth (I

Torat Emet 363 (Public Domain) • Mishnah Torah, Yod ha-hazakah, trans. by Simon Glazer, 1927 (Public Domain)

67 במלך שלמה במלך שהשלום שלו

يقر التلمود أن كل ورود لاسم «شلمو» (שלמה) في Song of Songs مقدس، فهو اسم من أسماء ه', «الذي له السلام». ويفسر الأثر ربي (אדמו"ר הזקן) الآية على هذا الوجه.

Shevuot 35b:16 שבועות ל"ה ב:ט"ז

כל "שלמה" האמורין בשיר השירים – קדש, שיר למי שהשלום שלו; חוץ מזה: "כרמי שלי לפני האלף לה שלמה" – שלמה לדידה, "ומאתים לנשרים את פריי" – רבנן. ויש אומרים, אף זה חול: "הנה משתו של שלמה ששים".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Bamidbar Rabbah 12:4 במדבר רבה י"ב:ד'

מلاحظة كيهوت

שבועות לה, ב. במד"ר יב, ד ועוד. וראה רמב"ם הלי יסוד"ת ו, ט. נ"כ שו"ע יר"ד ססרע"ו. קטע מכאן מובא באוה"ת נ"ך כרך ב ע' תתנע.

68 העוסק בתורה משים שלום

يقول الحاخام ألكسندري (رבי אלכסנדר) إن من ينشغل بالتوراة (تורה) لذاتها يُحدث السلام في البيت السماوي والبيت الأرضي. ويوضح الأثر ربي

الناس، بل كمرسوم جديد يهرع الجميع إلى قراءته.

Sifrei Devarim 33 ספרי דברים ל"ג

60 יהיו בעיניך

ראשי في تفسيره لعبارة «هذا اليوم يأمرک ه'»: «ليكن كل يوم جديدًا في أعينكم، كأنكم أمرتم به في ذلك اليوم نفسه»; وهذه أقرب صياغة إلى صياغة الأثر ربي.

Rashi on Deuteronomy 26:16 רש"י על דברים כ"ו:ט"ז

היום הזה ה' אליך מצוך. בכל יום יהיו בעיניך חֲדָשִׁים כְּאֵלוּ בוּ בְיוֹם נִצַּנְתָּ עֲלֵיהֶם (תנחומא): ושמרת ועשית אותם. בת קול מְבַרְכָתוּ – הַבָּתָּה בַּיּוֹמִים הַיּוֹם, תִּזְכֶּה לְשִׁנָּה הַבָּאָה (שם):

היום הזה ה' אליך מצוך THIS DAY THE L-RD THY GOD COMMANDETH THEE — This suggests: each day they (G-d's commandments) should be to you as something new (not antiquated and something of which you have become tired), as though you had received the commands that very day for the first time (Midrash Tanchuma, Ki Tavo 1; cf. THOU Rashi on Deuteronomy 11:13). SHALT THEREFORE KEEP AND DO THEM — A heavenly pronounces by these words a blessing upon him (בת קול) voice ... (the worshipper): "You have

Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silberman, 1929-1934 (Public Domain) • Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silberman, 1929-1934 (Public Domain)

61 בכ"י יהיו בעיניך כחדשים

الإحالة المرجعية من كيهوت لهذه الكلمات (حاشيتها أدناه).

ملاحظة كيهوت

ספרי ורש"י דברים ו, ו.

62 מדלג על ההרים

تسمع الفتاة حبيبها آنثًا، «وهو يقفز فوق الجبال، ويثب فوق التلال». ويفسر راشي ذلك بمجيء ه' قبل الأجل المحدد ليخلص إسرائيل من مصر، كما لو كان يقفز فوق الجبال؛ ويستخدم الأثر ربي هذا المعنى للنور الجديد الذي يقفز متجاوزًا سلسلة المراتب.

Song of Songs 2:8 שיר השירים ב:ח'

קול דודי הנהיזה בא מדלג עליההרים מקפץ עליההבעות:

Hark! my beloved! behold, he cometh, Leaping upon the mountains, skipping upon the hills

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

63 ולכן בקרבנות הנשיאים הוכפל בתורה בכ"א

مناقشات تسميح تسيديك (צמח צדק) حول سبب تكرار التوراة قربان كل أمير.

ملاحظة كيهوت

ראה אוה"ת במדבר ע' לג, פ' נשא ע' רנד. לקו"ת ברכה צח, ג.

64 שלשים ומאה משקלה

عند تدشين المذبح، قَدَم كل رئيس جفنةً من الفضة وزنها 130 شاقلاً، وتسرد التوراة القربان نفسه اثنتي عشرة مرة. ويشير الأثر ربي إلى أن 130 تساوي خمسة أضعاف 26، وهي قيمة اسم ه' (הוי' / שם הוי', Havayah).

Numbers 7:13 במדבר ז:י"ג

וקרבנו קצרת-כסף אחת שלשים ומאה משקלה מזרק אחד כסף שבעים שקל בשקל הקדש שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה:

Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

72 מלך שהשלום שלו היינו בחיי מלכות דא"ס

ويشرح تسييح تسيبك هناك أن هذا يشبه ارتقاء תפארת إلى כתר, وهو ملكوت اللامتנאھی.

ملاحظة كيهوت

ראה ביהל אור ע' תקצ שזה ע"ד ת"ת עולה עד הכתר שהוא מל' דא"ס ע"ש.

ذلك من خلال النور الجديد الذي يوحد بين الأضداد.

Sanhedrin 99b:10-11 סנהדרין צ"ט ב:י"א-י"ב

אמר רבי אלכסנדר: כל העוסק בתורה לשמה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה, שנאמר: "או יחזק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי". רב אמר: כאילו בנה פלטרין של מעלה ושל מטה, שנאמר: "ואשים דברי בפיה ובצל ידי כסיתיה לנטע שמנים וליסד ארצי". רבי יוחנן אמר: אף מגין על כל העולם כולו, שנאמר: "ובצל ידי כסיתיה". ולי אמר: אף מקרב את הגאולה, שנאמר: "ולאמר לציון עמי אמה".

R' Alexandri said: All who engage in Torah for its own sake make peace in the household above and in the household below, as it says "If they would grasp My fortress, they would make peace for Me, they would make peace for Me." (Yeshayahu 27:5) Rav said: it is as if he built the palace above and below, as it says "And I placed My words into your mouth, and with the shadow of My hand I covered you, to ... plant the heavens and to found the earth..." (Yeshayahu

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Rabbi Mike Feuer, Jerusalem Anthology (CC-BY)

ملاحظة كيهوت

סנהדרין צט, ב.

69 נעוץ סופן בתחלתן

نهاية الصفات المنبثقة العشر (ספירות, Sefiros) مغروسة في بدايتها. ويستند الأثر ربي إلى ذلك ليوضح أن الملكوت (מלכות, Malchus) متجذر في التاج (כתר, Keser).

Sefer Yetzirah 1:7 ספר יצירה א':ז

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן כשלהבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou ?count

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

70 וכידוע בענין המשל ופחד עמו

باسم الماغيد من مزريتش: كان تحطم الأوعية في عالم الفوضى سببه أن كل صفة وقفت منفردة؛ أما في عالم الإصلاح فتتضمن الصفات بعضها بعضاً، ولا يمكن للمتضادات، مثل الإحسان والشدّة، والماء والنار، أن تتحد إلا بواسطة النور اللانهائي الذي يشع فيها، فيجعلها في حال إبطال الذات أمامه — وهذا هو معنى «يصنع السلام في أعاليه».

ملاحظة كيهوت

בלקו"ת תזריע כג, ג בשם הרב המגיד. ביאורו"ז ח, ג. סה"מ תקס"ג ע' נב. סה"מ אתהלך לאזניא ע' יב ועוד. וראה אגה"ק סי' יב.

71 המשל ופחד עמו

يقول بلدد الشوحي (בלدد השוחי), مجيباً أيوب (أيوب): «السلطان والرهبة مع ه', وهو يصنع السلام في أعاليه». وتدرج المقالة (מאמר) كلمة «لذلك»: فالسلام يفيض من السلطان، أي من الملكوت.

Job 25:2 איוב כ"ה:ב

הַמִּשַׁל וְפֶחַד עִמּוֹ עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו:

Dominion and fear are with Him; He maketh peace in His high places.

حول هذه الطبعة

.the notes, our explanations, the English translation, This edition contains the Hebrew text

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

.Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0

.Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) عبر سفاريا: (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Daf Shevui (CCO); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); On Your Way (Public Domain); The Judaica Press complete Tanach with Rashi, translated by A. J. Rosenberg (CC-BY); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); Midrash Tanchuma -- Torat Emet (Public Domain); Midrash Tanhuma-Yelammedenu, trans. Samuel A. Berman (CC-BY); Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain); Torat Emet 363 (Public Domain); Mishnah Torah, Yod hazakah, trans. by Simon Glazer, 1927 (Public Domain); Rabbi Mike Feuer, Jerusalem Anthology (CC-BY); Sefer Yetzirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>

الترجمة العربية والشروح: أُعدت لموقع LikuteiTorah.com بمساعدة الذكاء الاصطناعي (openai/gpt-6-luna-pro:batch)، وقورنت بالنص العبري وبموقع سفاريا؛ ولم يراجعها محرر بشري بعد. يرجى التحقق من كل ما هو مهم بالرجوع إلى النص العبري.

طلب الريبي أن تُدرّس مآماريم باراشا الأسبوع، «الباراشا الحسيدية»، خلال ذلك الأسبوع، موزعة على أيامه السبعة (Sichah of Shabbos Parshas) likuteitorah.com/about/the-chassidishe- (Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309). لماذا ندرسها، وما بركات الريبي: /parsha

مشروع مجاني غير تجاري؛ لا يُباع هنا شيء. والمشروع غير تابع لكيهوت أو سفاريا أو مكتبة لوبافيتش. © likuteitorah.com

من 10/bereishis/torah-ohr/ar/likuteitorah.com/

إهداء تكريماً لـ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

والد الريبي، ريب ليفي يتسحاق